

ELEMENTA
LINGUÆ
DACO-ROMANÆ,
SIVE
VALACHICÆ.
COMPOSITA
AB
SAMUELE KLEIN DE SZAD,
ORD. S. BASILII M. IN COLLEGIO GRÆCI
RITUS CATHOLICORUM VINDOBONENSIS
AD S. BARBARAM EPHEMERIO:
LOCUPLETATA VERO, ET IN HUNG
ORDINEM REDACTA

A
GEORGIO GABRIELE SINKAI,
EJUDEM ORDINIS, AA. LL. PHIL.
ET SS. TR. D.

57.325

VINDOBONÆ,
TYP. JOSEPHI NOS. DE KURZBÖCKE,
M. DCC. LXXX.

Fab. ab Ezechiae

1. *Люблю я вас*
2. *Люблю я вас*
3. *Люблю я вас*
4. *Люблю я вас*
5. *Люблю я вас*
6. *Люблю я вас*
7. *Люблю я вас*
8. *Люблю я вас*
9. *Люблю я вас*
10. *Люблю я вас*
11. *Люблю я вас*
12. *Люблю я вас*
13. *Люблю я вас*
14. *Люблю я вас*
15. *Люблю я вас*
16. *Люблю я вас*
17. *Люблю я вас*
18. *Люблю я вас*
19. *Люблю я вас*
20. *Люблю я вас*
21. *Люблю я вас*
22. *Люблю я вас*
23. *Люблю я вас*
24. *Люблю я вас*
25. *Люблю я вас*
26. *Люблю я вас*
27. *Люблю я вас*
28. *Люблю я вас*
29. *Люблю я вас*
30. *Люблю я вас*
31. *Люблю я вас*
32. *Люблю я вас*
33. *Люблю я вас*
34. *Люблю я вас*
35. *Люблю я вас*
36. *Люблю я вас*
37. *Люблю я вас*
38. *Люблю я вас*
39. *Люблю я вас*
40. *Люблю я вас*
41. *Люблю я вас*
42. *Люблю я вас*
43. *Люблю я вас*
44. *Люблю я вас*
45. *Люблю я вас*
46. *Люблю я вас*
47. *Люблю я вас*
48. *Люблю я вас*
49. *Люблю я вас*
50. *Люблю я вас*
51. *Люблю я вас*
52. *Люблю я вас*
53. *Люблю я вас*
54. *Люблю я вас*
55. *Люблю я вас*
56. *Люблю я вас*
57. *Люблю я вас*
58. *Люблю я вас*
59. *Люблю я вас*
60. *Люблю я вас*
61. *Люблю я вас*
62. *Люблю я вас*
63. *Люблю я вас*
64. *Люблю я вас*
65. *Люблю я вас*
66. *Люблю я вас*
67. *Люблю я вас*
68. *Люблю я вас*
69. *Люблю я вас*
70. *Люблю я вас*
71. *Люблю я вас*
72. *Люблю я вас*
73. *Люблю я вас*
74. *Люблю я вас*
75. *Люблю я вас*
76. *Люблю я вас*
77. *Люблю я вас*
78. *Люблю я вас*
79. *Люблю я вас*
80. *Люблю я вас*
81. *Люблю я вас*
82. *Люблю я вас*
83. *Люблю я вас*
84. *Люблю я вас*
85. *Люблю я вас*
86. *Люблю я вас*
87. *Люблю я вас*
88. *Люблю я вас*
89. *Люблю я вас*
90. *Люблю я вас*
91. *Люблю я вас*
92. *Люблю я вас*
93. *Люблю я вас*
94. *Люблю я вас*
95. *Люблю я вас*
96. *Люблю я вас*
97. *Люблю я вас*
98. *Люблю я вас*
99. *Люблю я вас*
100. *Люблю я вас*

100

GEORGIVS GABRIEL SINKAI
CANDIDO LECTORI

S. P. D.

Seprimum supra decimum sæculum
est, a quo TRAJANUS devi-
to Decebalo in orbatam inco-
lis Daciam coloniam duxit. (1.) Ab
illo tempore quo, quantisque vicissi-
tudinibus fuerint expositi Romanorum
in ea Posteri, qui vel mediocriter in
Historiis versati sunt, facile conjicient.
Primum enim sub Gallieni imperio a
Gothis, dein a Gepidis, a Bulgaris
postea, aliisve Septentrionalibus bar-
baris sub jugum redactos fuisse, præ-
ter

(1.) Videatur Diem de Trajanus : Flav. Vopiscus
in Aurelianus : Sexti Rufi Breu. Rer. Rom.
Orosius, Eutropius, &c.

PRAEFATIO

ter Jornandem (2.) sexcenti alii, illo partim antiquiores, partim posteriores, Historici testantur: quorum nonnulla magis præcipua testimonia ante aliquot annos collegit Eruditissimus Samuel Klein in Ms. suo opere de *Orig. Daco-Romanorum*; plura ego in adversaria mea toto illo quinquennio, quo Romæ in Celeberrimo Urbano Collegio de Prop. Fide moratus sum, retuli.

Hujuscemodi servitute plurimum corruptam fuisse Latinam Majorum nostrorum Linguam, ecquis inficias ire audeat? corruptam tamen prout nunc est falso quis adsereret. Constat enim e Scriptoribus rerum Daco-Romanarum, & præsentium e *Chronico Ms.* Constantis Miron, Logothetae Principatus Moldaviæ, (3.)
quod

(1.) De rebus Geticis.

(2.) In Alexandru I. Cap. 18. §. 5.

CANDIDO LECTORI.

quod non adeo pridem legendum nobis concessit Eruditissimus & que ad Doctissimus D. Franciscus Josephus Sulzer, atque etiam e *Descriptione Moldaviae* Serenissimi D. Demetrii Cantemir, ejusdem Provincie quondam Authentis, & Principis, tum demum in barbarismum, in quo nunc sumus, degenerasse Majores nostros, cum Litteralem Slavinarum, vel (si mavis) Illyricanorum Linguam in celebrandis SACRIS circa tempus Concilii Florentini sat malis avibus adhibere cœperunt. Quod ideo saetum fuisse tradit Serenissimus Author, ut obsecundarent voluntati Archi-Præfus civitatis Achridæ in Bulgaria, qui instigatus a Marco (ut creditur) Ephesio intendebat hoc modo pracludere nostris omnem aditum ad S. unionem cum Eccl. Romana.

PRÆFATIO

Verebantur nempe hi duo Schismatici, ne, si Daco-Romani, ut antea, (4.) dein quoque materna sua Lingua DIVINA peragerent, Italo-Romani hanc ob summam cum sua adfinitatem absque multo labore addiscerent, libellosve, quibus noster populus facilius adduci posset, ut unionem amplectatur, in lucem emitterent. Idcirco præfatus Bulgaricus Archi-Præfus nullum non movit lapidem,

-
- (4.) Daco-Romanos jam inde ab inicio suscepit Fidei Christianæ, hoc est a Seculo II. quo exente eos Christianos fuisse. Tertullianus in libro adversus Iudeos abunde testatur, usque ad Seculum XV. materna sua Lingua peragiisse DIVINA, ostendam in Historia, quam de rebus a Majoribus nostris gestis adornare constitui; hic solummodo moneo, Clarissimum Virum Patrem Le-Qnien in Oriente suo Christianas litteratum haud fuisse, quod plurimum Episcoporum Dacie Nomina, & variae subscriptiones Latinas offenderit, si notum ei fuisset, hoc origine regas, ac Lingua Romanos fuisse.

CANDIDO LECTORI.

dem, ut Daco-Romanos in suam sententiam attrahat.

Nec spes cum fecellit sua. Re enim vera Alexander I. Moldavie Authentes, & Princeps eidem morem gerit, & Linguam Slavico - Illyricam in SACRIS per totum suum Principatum adhiberi jussit. Hujus exemplum secuti fuere postea etiam alii Daco-Romanorum Dynastæ, et si cum duplii totius Nationis damnatio, nimirum cum longæva ejusdem ab Ecclesia Latina scissione, & cum summo Linguae propriæ detrimento: quorum primo ut *Deus Ter optimus* medelam aliquando adserre dignetur, ex animo precor; alteri ex parte adlatum jam est remedium, Linguam enim Slavicam, retentis characteribus, paulo post, saeculo videlicet elapsio, Majores nostri iterum expunxerunt: ex parte adserre conabimur, dum

PRÆFATIO

dum Scholæ Valachicæ ad normam
Germanicarum Austriae carum e felici-
ter regnantium Augustissimorum cle-
mentia instituentur.

Quod ideo commemorandum hic
duxi, ne quis existimet, nos in toto
hoc opere aliud præ oculis habuisse
nihil, nisi ut maternam nostram Lin-
guam perficiamus. Non enim eam
perficere studuimus, sed docere, non
quidem alium in finem, nisi ut no-
strum publicæ utilitati prospiciendi stu-
dium, & amorem contestemur, atque
obsecundemus votis Daco-Romano-
rum Alumnorum Collegii Græci ad
S. Barbaram, qui, ut sunt amantissimi
eruditio[n]is, non solum pridem a nobis
postularunt, ut hoc opusculum luci
edamus, sed etiam in multis nobis
concurserunt. Quibus eo libentius ad-
sensum præbuimus nostrum, quod lon-
ge prius præviderimus, multos cujus-

cun-

CANDIDO LECTORI.

cunque conditionis, statusve homines
summum ex hoc nostro laboreemo-
lumentum relatuos.

Sive enim Commercium cum Da-
co-Romanis quispiam exercuerit, sive
iter per Valachiam Transalpinam,
Moldaviam, Transylvaniam, Marma-
tiam, Hungariam Trans-Tybiscanam,
Silvaniam, Banatum, Kuzo-Valachiam,
Bessarabiam, ipsam adeo Crimea ,
fecerit, Daco-Romana Lingua præ cœ-
teris indigebit, quippe qua frequen-
tiorem in enumeratis provinciis audias
nullam. Verum de his satis.

Illud mihi postremò a te, Lector,
etiam atque etiam petendum est, ut
memineris, hanc Grammaticam pri-
mam esse, quæ in Daco-Romana Lin-
gua lucem aspexit: ob eamque rem
mirum tibi non sit, si aliqua aut om-
issa , aut errata , aut non suo loco
modoque in ea dicta repereris. No-
strum

PRÆF. CANDIDO LECTORI.

strum erit deinceps, navare operam,
ut quæ huic Editioni defuerint, adda-
mus, errata emendemus, & hanc ipsam
Grammaticam unâ cum Dictionario
Daco-Romano, quod (dummodo otium
nobis, & scribendi commodum non
desit) componere fent animus, ad ma-
jorem perfectionem deducamus, pu-
blicoque usui utiliorem reddamus.

Tu interea, Candide Lector, hunc
qualemcumque nostrum laborem, &
fatigum æqui bonique consulito, &
valeto.

ELE.

ELEMENTORUM
LINGUÆ DACO-ROMANÆ,
SIVE
VALACHICÆ
PARS PRIMA
DE ORTHOGRAPHIA.

CAPUT I.

De Litteris Daco-Romanis, eorumque Promuntoriis.

§. I.

Veteres Daco-Romanorum Litteræ ex-dem sunt, quæ & Latinorum, seu antiquorum Romanorum, a quibus originem ducunt suam. Videlicet:

Majusculæ.

A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N.
O. P. Q. R. S. T. U. X. Y. Z. J. V.

Miscellanea.

a. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p.
q. r. s. t. u. x. y. z. j. v.

§. 2. Harum Litterarum potestatem, seu potius Pronuntiationem, a moderat Latinā pronuntiatione in quibusdam vocibus non nihil diversam, sequentes paginæ, quoad fieri poterit absque viva Magistri voce, indicabunt. Itaque

A. a. Accentū acutō positum, aut duplicatum sonat, sicut in Lingua Latina. e. g. *Cisp*, caput. *Nas*, natus. *Cápraz*, capra. *Lege Cap*, Nas, Capra.

Absque ullō Accentū possum pronunciatur sicut Littera Ruthenica ۱. a Daco-Romanis pronunciari solet in ultimā syllabā hujus vocis *dianas*, lumen.

Ab his regulis excipe *A.* ante MB. MP. & N. simplex possum, aut Accentū circumflexō notatum. In his enim circumstantiis *A* non pronuntiatur, neque ut Accentū acutō notatum, neque ut sine Accentū possum, sed mollius, sc̄ quasi per nasalē. e. g. *Trassbitia*, tuba. *Camp*, Campus. *Pan*, panis. *Tárg*, ründinæ. De quarum vocum pronunciatione, nec non de Littera ۲ in priori Reguli citati prestatuit consilere vivam Magistri vocem.

Hic tamen notes velim, priorem Exceptionem in vocibus peregrinis, praetertim Græcis propriis, atque in voce *Látre*, lancca,

ea, locum non habere. Namque pronuntiantur more Latinorum: Lance: Antone: &c.

B. b. Ut apud Latinos.

C. c. Pronunciatur more Italorum, id est ante E & I, sicut Ći apud Hungaros, aut ſjō apud Germanos in fine hujus vocis Mēſch. v. g. *Cruor*, crux, Cine, quis. Ante reliquas autem five Vocales, aut Diphthongos, five Consonantes, aut in fine vōcum positum sicut L. e. g. Ćsr. currus, Coru, cornu. *Culmā*, culmen, ſic, facio.

Excipe C ante H aut T positum. In priori enim caſo pronunciatur ut z Graecum, & in ſecundo ut P Latinum. e. g. *Christi*, Christus. *Lege zp̄nīk*. Līcīe, lac. *Lege Lapte*,

z. caudatum, quod & Gallorum proprium eſt, pronuntiatur, ut ſimplex Z apud Italos, aut Tz apud Germanos, Hungaros-vc. e. g. ſagie, facies. Glacie, glacies.

D. d. ſonat ut apud Latinos; verum tamen ante Vocalem I pronuntiatur ut Z apud Graecos, atque Latinos. v. g. *Dieu dīce*, Deus dicit. *Lege Zicu zice*.

E. e. ſonat ſicut apud Latinos.

Excipe ſi ante ME. MP. & N ſimplex ponatur. Quia in hoc caſo pronunciatur ſicut A. ante has eadēm Conſonantes. e. g. *Pes*, ſeñum. *Coperement*, cooperimentū.

Ante N simplex positum tamen pronuntiatur ut I. si in sequenti syllabā sit aliud E aut I. v. g. *Covenie*, *verba Dente*, *dens Densi*, *dentes Lege Cuvinte*, *Dinte*, *Dinti*.

Quodsi vero construatur cum aliis Consonantibus præter dictas superius, reperiaturque in sequenti syllabā aliud E aut A pronuntiatur ac si foret EA. v. g. *Lege*, *lex Merge*, *pergit Lege Mearge*, *Leage*.

Denique positum ante N simplex, si superius notetur duabus punctis, aut sit syllaba nominis aliquujus proprii, sonat ut E Latinum. e. g. *Fees*, *venenum*. *Auffentie*, *Auxentius*.

F. f. pronuntiatur sicut apud Latinos.

G. g. more Italorum, ante E & I. v. g. *Fuge*, *fugit*. *Geme*, *gemit*. *Legi*, *leges*.

Ante alias autem litteras, aut in fine vocis, ut apud Germanos & Hungaros, v. g. *Fuga*, *fuga*. *Fag*, *fagus*.

Excipe G ante N. positum, quod non amplius G sed M pronuntiari debet e. g. *Pugn*, *pugnus*. *Gnus*, *agnellus*. *Lege Puma*, *Moell*.

H. b. in vocibus, quæ a Latinis proveniunt, sonum penitus amittit: in peregrinis sonat ut apud Latinos: post C positum efficit, ut C pronuntietur veluti & Græcum, vel CH Germanicum. v. g. *Hom*, *homo*. *Hora*, *hora*. *Hoste*, *hostis*, vel exercitus. *Háina*, *vellis*. *Lege Om*, *Ora*, *Osc*, *Hája*.

I. i. pronuntiatur ut apud Latinos; ait ante MB. MP. & N ab initio vocis positum, sonat ut A. ante has easdem consonantes: in fine vero vocis situm, nisi notetur accentu gravi, pronuntiatur ut J apud Latinos. e. g. *Cine*, quis Imperat, imperator. *Homeni*, homines. *A-Dormi*, dormire. *Lege Homenj*, A dormi.

L. I. De hac littera notari debent sequentia:

I. Initio vocis, vel ante, vel post consonantem positum, aut duplicatum pronuntiatur ut simplex L Latinum. e. g. *Lirg*, *Largus*, *Flore*, *flos*. *Selbstee*, *Silvaticus*. *Valle*, *wallis*. *Carall*, *Caballus*.

II. In medio inter duas vocales, & in fine vocis cuiuslibet, si sit simplex, pronuntiatur ut R Latinum. e. g. *Mola*, mola. *Angel*, Angelus. *Lege Mera*, Anger.

Nota. Regulam hanc secundam dedimus, quò facilius voces a Latinis deducimus, & ut offendamus, hanc esse generalem Litteræ L. corruptionem: per hoc tamen licet eiique loco L, quod semper debet notari spiritu aspro, etiam R scribere.

Excepis. Voces, quæ proveniunt a supinis verborum, nec non ipsamet supina, & Articulus definitus LE, vel 'L, vel UL, item Delà pronunciationem Latinam litteræ L conservant, etiam si haec inter duas vocales,

aut in fine vocis reperiatur. e. g. *Humilit,*
humiliatus. *Titul.*, hic pater. *Lul.*, ab

III. L posipotum litteris C & G pro-nuntiatur. ac si esset III, efficitque ut C pronuntietur ut K, & G ut apud Germanos.
e. g. *Cicne,* clavis. *Glaçie,* Glacies. *Lege*
Chiave, *five* Kiae, & *Ghaçie.*

IV. Si post L immediate sequatur I, atque syllabam LI rursum immediate praecedat, aut sequatur Vocalis, aut Diphthongus, istud LI pronuntiatur ut J Latinum, aut Germanicum. v. g. *Muliere,* mulier. *Filiu,* filius. *Eli,* illi. *Lege Mujere,* Fijo., Ej.

M.m. & N.n. ut apud Latinos sonat.

O. o. pronuntiatur ut apud Latinos.

Sed ante MB, MP & N, ut U Latinum.
v. g. *Bombac.*, Bombacum. *Compar,* comparo.
Mons, mons. *Lege Rumbae* &c.

Excipe nomina propria, in quibus O possum ante dictas consonantes sonat ut apud Latinos. v. g. *Antonie,* Antonius &c.

Cum vero post syllabam, quæ cum O scribitur, sequitur alia cum A vel E scripta,
O positum in priori sonat, ac si foret OA.
v. g. *Porta,* porta. *Sorte,* fors. *Lege Poarta,*
Soarte.

Excipe Interjectiones, in quibus O pronuntiatur ut apud Latinos e. g. *Odáta,* mañi;

P.p. sonat ut apud Latinos.

Q. q. habet sibi semper adjunctum V. quicum simul pronuntiatur ut K. v. g. *Quand*, quando. *Quāst*, quis, qualis. *Lege* Kand, Kāic.

R. r. ut apud Latinos.

S. s. simplex ante I pronuntiatur crassè, ut *Sch* apud Germanos, & Chi apud Gallos. v. g. *Si*, et *Refīna*, resina. *Rufīna*, rubor.

Duplex vero tenuc, ut S Latinum, aut Italicum. v. g. *Feloffītore*, propugnatrix

Se, ante E & I pronuntiatur sicut ST a Germanis initio vocum Germanicarum, aut ab Hungaris in vocibus hungaricis. v. g. *Crescere*, crescere. *Scientia*, scientia. *Lege* Scientia, Crestete.

De reliquo sonat ut apud Latinos.

T. t. ante I sonat sicut TZ apud Germanos, & Hungares, vel Z apud Italos. v. g. *Tiene*, tene. *Tie*, tibi. *Tati*, omnes. *Lege* Txiene, Tzie. &c.

Excipe nomina propria & syllabam *Sti*, in quibus T ante I pronuntiatur sicut apud Latinos. e. g. *Confātin*, Constantinus. *Eſti*, es.

De reliquo T sonat ut apud Latinos.

U. u. pronunciatur ut apud Latinos; sed post vocalem in fine vocis positum sommummodo dimidium. v. g. *Ren*, malus. *Dieu*, Deus.

Inter duas vocales positum plane negligitur. e. g. *Oue*, oris. *Boni*, boves. *Laudamus*, laudabam. *Cantavi*, cantavi. *Lege Oe*, Boi, Laudaam, Cantai,

Z. & ut apud Latinos.

J. j. pronuntiatur sicut apud Gallos.
v. g. *Judicare*, judicare. *Jug.*, jugum. &c.

F. v. pariter sonat ut apud Latinos.

X. T. & K. a Daco Romanis non adhibentur, nisi in vocibus peregrinis & propriis, in quibus sonant ut apud Latinos.

§. 3 Litteræ dividuntur in Vocales & Consonantes. Vocales sunt sex: A. E. I. O. U. & Y. Relique Litteræ sunt Consonantes.

C A P U T II.

De Diphthongis, earumque Pronuntiacione.

§ 4 **D**iphthongi tot sunt in Lingua Daco-Romana, quot sunt vocales aliis vocalibus immediate subnexæ: pronuntianturque ita, ut ex omni vocali dimidius tantummodo sonus audiatur. v. g. *Sau*, vel. *Auraris*, auraris. *Men*, meus.

Ea tamen pronuntiatur, ut IA apud Latinos, & EI ut I. v. g. *Cea*, illa. *Domnaci*, Domine. *Lege Ceja*, Doamni.

AU potest pronuntiari etiam ut *O* apud Latinos, & *EO* ut *ö* apud Hungares; at-tamen melius pronuntiatur exprimendo omnium vocalium dimidium sonum.

C A P U T III.

De Apostrophe, sive Abbreviatione.

§. 5. **A**postrophe fit cùm voceem aliquam in vocalem delincentem subiequuntur alia a vocali initium ducens; scilicet in tali casu primæ vocis ultima vocalis eliditur. & consonans eam præcedens signo Apostrophes notatur. v. g. *N'äm*, nos habeo *M'äm* dñs, abivi. *Loco* *Nu* *äm*, Me *äm* dus.

Aliter etiam fieri potest Apostrophe, nempe si vox definit in vocalem, cumque sequatur alia incipiens a syllaba IN: I ex hac syllaba omittitur, notaturque 'N signo Apostrophes v. g. *L'dstrare*, loco *Lä* *intrare*, ad intrandum.

Nra Apostrophe in Lingua Daco-Romanâ necessario fieri non debet, idcirco parec & caute illâ utendum, ne sensus aut penitus immutetur, aut reddatur dubius, vel obscurus.

Vocabularium

P A R S I I .
D E E T Y M O L O G I A .

C A P U T I .

De Articulo.

§. 1. Cùm in Lingua Daco-Romana terminatio nominum eadem maneat in omnibus Casibus, Articuli, quibus prièter Genera Casus quoque indicantur, perpetuò adhibeantur, necesse est.

Erit autem Articulus in Daco-Romana Lingua duplex: alter definitus, qui rem determinat, indefinitus alter, qui rem non determinat.

§. 2. Indefinitus est *Unus*, quidam masculini, & *Una*, quædam foeminiti Generis, Neutriò enim Daco-Romani proflus carent. Declinanturque hòc modo:

ARTICULI INDEFINITI
DECLINATIO.

Singulariter.

Maj.	Fam.
N. <i>Unus</i> , <i>Quidam</i> .	<i>O</i> , <i>Quædam</i> .
G. <i>A-uni</i> .	<i>A-uncī</i> ,
D. <i>Unū</i> .	<i>Uncī</i> .

Ac.

Ae. Pe-un.	Pe.o.
V. <i>caret.</i>	<i>caret.</i>
Ab.Delā-un.	Delā-o.

Pluraliter.

N. Uni, <i>Quidam.</i>	Une, <i>Quedam.</i>
G. A-unor.	A-unor.
D. Unor.	Unor.
Ae. Pe-uni.	Pe une.
V. <i>caret.</i>	<i>caret.</i>
Ab.Delā uni.	Delā-une.

Nota I. Articulus indefinitus, quando adhibetur absque nomine, indiget articulo definito tam in singulari, quam in plurali; quando vero cum nomine est conjunctus, articulo definito non indiget, potest tamen in plurali hunc quoque sibi adsciscere. v.g. *An murit un hom.*, mortuus est quidam homo. Sine nomine dicendum: *An murit un-us*, mortuus est quidam. In plurali dicitur: *An murit uni domeni*, vel *An murit nisi domeni*, mortui sunt quidam homines.

II. Articulus indefinitus foeminius, quando definitum sibi adsciscit, in Nominativo singulari non amplius dicitur O; sed Una, cui addito articulo definito A fit Una. v.g. *An murit o muliere*, mortua est quedam mulier. Sine nomine, & cum articulo definito dicendum: *An murit una*, mortua est quedam.

III. Possunt loco Articuli indefiniti pluralis numeri tam masculini, quam foemini i*ad-*

atribiberi Pronomina *Nescie*, vel *Nisquali*, quidam, quedam. v. g. *loco Uri baweni plang*, quidam homines plangunt, dici potest *Nescie*, vel *Nisquali baweni, sive mulieri plang*, quidam homines, vel quedam mulieres plangunt.

De Articulo definito.

§. 3. Articulus definitus masculinus est *L'*, vel *Le*, vel *U'*, æquivalens Articulo definito Germanorum *Der*, & Italicorum *Il*. *L'* postpositur nominibus masculinis, definitibus in *A* vel *U*. v. g. *Father P*, *Der Vater*, *Il Padre*. *Rex P*, *malus*. *Le* definitibus in aliam quamcunque vocalem. v. g. *Cane-le*, *Der Hund*, *il cane*, *canis*. *U'* postpositur nominibus masculinis definitibus in consonantem simplicem, aut duplice. v. g. *Bon-ul*, *bonum*. *Domini-ul*, *Dominus*, *Der Herr*, *Il Signore*.

Articulus definitus foeminitus est *A* æquivalens articulo Germanorum *Die*, & Italicorum *La*, postpositurque nominibus foeminitis quomodoeunque definitibus, v. g. *Lana-a*, *lana*. *Flori-a*, *flor*. &c.

DECLINATIO ARTICULI DEFINITI *Singulariter.*

<i>Maj.</i>	<i>Fem.</i>
<i>N. L'</i> , <i>et Le</i> , <i>et Ul'</i> .	<i>A.</i>
<i>C. A-lui</i> , <i>et A-ului</i> .	<i>A-ci.</i>
<i>D. Lui</i> , <i>et ului</i> .	<i>Ei.</i>
	<i>Ac.</i>

Ac. Pe-l', vel Pe-le, vel Pe-ul.	Pe-a.
V. <i>caret.</i>	<i>caret.</i>
Ab. Delá-l', vel Delá-le, vel Delá ul.	Delá-a.

Pluraliter.

N. I.	I.e.
G. A lot.	A-lot.
D. Lot.	Lot.
Ac. Pe i.	Pe le.
V. <i>caret.</i>	<i>caret.</i>
Ab. Delá i.	Delá-le.

C A P U T II

De Nominis.

§. 4. **M**onuimus initio Capitis præcedentis, quod Nomina Daco Romana invariata maneant, & tantum Articulus declinetur. Nunc, quæ diximus, exemplis confirmemus, oportet. Sit itaque

DECLINATIO NOMINIS,
VEL POTIUS ARTICULI CUM NOMINE.

<i>Singulariter.</i>	<i>Singulariter.</i>
N. Táta-l', <i>Pater.</i>	N. Cane-le, <i>Canis.</i>
G. A-táta-lui.	G. A cane lui.
D. Táta-lui.	D. Cane-lui.
Ac. Pe-táta-l'.	Ac. Pe-Cane-le.
V. Táta!	V. Cane!
Ab. Delá-táta-l'.	Ab. Delá-cane-le.

Pluraliter.	Pluraliter.
N. Táti-i, Patres.	N. Cani-i, Canes.
G. A-tati-lor.	G. A-canii-lor.
D. Tati-lor.	D. Cani-lor.
Ac. Pe-tati-i.	Ac. Pe-canii-i.
V. Tati!	V. Cani!
Ab. Delá-tati-i.	Ab. Delá-canii-i.
Singulariter.	Singulariter.
N. Domn ul, Dominus.	N. Domna-a, Domina.
G. A-domn-ului.	G. A-domna-ci.
D. Domn-ului.	D. Domna-ci.
Ac. Pe-domn-ul.	Ac. Pe-domna-a.
V. Domne!	V. Domna!
Ab. Delá-domn-ul.	Ab. Delá-domna-a.
Plurale.	Plurale.
N. Domni i, Domini.	N. Domne-le.
G. A-domni lor.	G. A-domne-lor.
D. Domni-lor.	D. Domne-lor.
Ac. Pe domni i.	Ac. Pe-domne-le.
V. Domni!	V. Domne!
Ab. Delá-Domni-l.	Ab. Delá-domne-le.

Vides, Lector, particulas *A.*, *Et*, & *Dela* in Genitivo, Accusativo, & Ablativo semper praeponi. Articulum vero postponi nominis, quod declinatur.

II. Dativus singularis *Lui* nominibus propriis, & voci *Dieu* semper praeponitur. v. g. *Lui Antonio*, Antonio. *Lui Dieu*, Deo. *Ei* vero, eti quandoque possit etiam praeponi nominibus propriis locutuarum, tamen *me*.

melius posponitur. v. g. *Ei Marie*, Marie; melius dic. *Marie-ei*.

III. Quando sunt duo nomina Substantiva, quorum unum in Genitivo posse debet, si nomen, quod est in Genitivo, posponatur, tunc *A* Genitivi eleganter omittitur. e. g. loco *Cavall-u*s** & *domus-u*s**. Equus Domini: elegantius dicitur: *Cavall-ai Domus-ulus*, quod idem significat. Quodlibet nomen, quod est in Genitivo, præponatur, nomen aliud, quod sequitur, amittit Articulum. v. g. *A Domus-ulus Cavall*, Domini equus. Alia vide in Syntaxi.

C A P U T III.

De Declinatione Substantivi cum Adjectivo.

§. 5. **A**djectiva, & Pronomina vice Adjectivorum gerentia, apud Daco-Romanos possunt præponi, aut postposui Substantivis. Idecirò de iis sequentia nota:

I. Si Adjectivum cum Substantivo simul sit declinandum, quod ex eis præponitur, declinatur, quod autem postponitur, indeclinabile manet. Vide exemplum.

Singulariter.

Singulariter.

N. Bon-ul hom, *Bonu*s* N.* Hom-ul bon, *Ho-
mo bono.*

G. A-bon-ului hom, G. A-hom-ului bon,

D. Bon-ului hom, D. Hom-ului bon,

Ac.

Ac. Pe-bon-ul hom.	Ac. Pe-hom-ul bon.
V. Bone hom!	V. Hom! on!
Ab. Delā-bon-ul hom.	Ab. Delā-hom-ul bon.
Pluraliter.	Pluraliter.
N. Boni-i homeni.	N. Homeni i boni.
G. A-boni-lor homeni.	G. Ahomeni-lor boni.
D. Boni lor homeni.	D. Homeni lor boni.
Ac. Pe boni i homeni.	Ac. Pe homeni-i boni.
V. Boni homensi!	V. Homeni boni!
A. Delā-boni-i homeni	A. Delā-homeni i boni.

II. Pronomina demonstrativa, si nomini postponantur, declinantur una cum illo, si vero præponantur, tantum illa declinantur.
Vide exemplum :

Singulareiter.	Singulareiter.
N. Hom-ul ell māre,	N. Ell-hom māre, <i>ille homo ille magnus.</i>
G. A-hom-ului ell-ui	G. A-ell-ui hom māre.
D. Hom-ului ell-ui māre.	D. Ell-ni hom māre.
Ac. Pe-hom-ul ell māre.	Ac. Pe-ell hom māre.
V. Hom-ule ell māre!	V. Tu ell hom māre!
Ab. Delā-hom-ul ell	A. Delā ell hom māre.
māre.	māre.

Pluraleiter.	Pluraleiter.
N. Homeni-i eli māri.	N. Eli homeni māri.
G. A-homenilor ell-	G. A-ell-or homeni
or māri.	māri.
D. Homeni-lor ell-or	D. Ell-or homeni māri.
māri.	

Ac. Pe-hom-i eli mār-. Ac. Pe-eli homenī mārī
 V. H meni lor eli mārī V. Voi-eli homenī mārī
 Ab.Delā-homen. : eli Ab.Delā-eli homenī
 mārī. mārī.

III Adjectivum *Tot*, *Tota*, *omnis*, in Singulari sive pre - sive postponatur Nominis, manet quidem indeclinabile, utramen in priori eam exigit aut se particulas A- Pe- & Delā: non ita in Plurali, ubi, quando praeponitur nominis, declinatur, secus nequaquam. Vide exemplum :

Singulariter.	Singulariter.
N. To hom- ul, omnis N. Hom- ul tot , bono homo.	omnis, v. totus.
G. A-tot hom- uli.	G. A-hom- uli tot.
D. Tot hom- uli.	D. Hom- uli tot.
Ac. Pe tot hom- ul.	Ac. Pe-hom- ul tot.
V. caret.	V. caret.
Ab.Delā tot hom- ul.	Ab.Delā hom- ul tot.

Pluraliter.	Pluraliter.
N. To i h- meni-i.	N. Homeni- i toti.
G. A tut uro t homeni-G.	A-homeni-lor toti.
	lor.
D. Tut uro t homeni-	D. Homeni-lor toti.
lor.	
Ac. Pe-toti homeni-i.	Ac. Pe-homeni- i toti.
V. caret.	V. caret.
Ab.Delā-toti homeni-i.	Ab.Delā-homeni- i toti.

§. 6. HABES JAM, candide Lector, omnium Declinationum exempla: superest, ut tibi notes, quod Nomina, quae proveniunt a masculinis secundis Declinationis Latinorum, in Vocativo singulari etiam apud Daco-Romanos desinant in E, quod Nominativo addi solet. v. g. *Domnū*, *Dominus*, Vocativum habet *Domnar*, *Somnū*, somnus, *Somne*. &c.

§. 7. Reliqua Nomina Vocativum habent similem Nominativo ejusdem Numeri destituto Articulo definito. e. g. *Tata*, pater. Vocativum habet *Tata!* *Cane*, canis, *Cane!* *Homeni*, homines, *Homeni!* Vulgus tamen in colloquiis familiaribus, ut Vocativum formet, Nominativis singularibus Nominum, quae exigunt Articleulum *U*, addunt *We:* v. g. *Bon*, bonus, Voc. *Bonuſe!* Nominativis vero pluralibus adjungit *Lor.* v. g. *Domni*, Domini, *Domnior*! o Domini! Utrumque poteris adhibere; melius tamen, consultiusque ages, si pro Vocativo aliquatenus Nominativum ejusdem Numeri absque Articulo definito, ut dictum jam fuit.

C A P U T I V.

De Generibus Nominum.

§. 8. **G**enera, uti jam diximus, duo tantummodo sunt in nostra Lingua, nempe Masculinum, & Femininum, Neutro

tro prorsus destituimur, ideo quando ali-
quid neutraliter efferre cupimus, adhibe-
mus Foemimum. v. g. *iceljus fī*, hoc fiat.
En fī Tāsi' nnaa ſeniem, Ego & pater unum
sumus. Quibus annotatis sit.

Regula I. Nomina desinentia in A & E
sunt Generis foemini. v. g. *Domus*, Do-
mina *Luna*, luna. *Certe*, liber. &c.

Excipe nomina propria virorum, &
quæ officium, aut lexum virilem significant:
item provenientia a Masculinis Latinorum,
quæ omnia (si unicam foemini Generis
vocem *Pater*, pateris, excipias) apud Daco-
Romans quoque sunt Generis masculini.
e. g. *Tāta*, pater. *Cane*, canis. *Folle*, follis.
Sole, sol.

II. Adjectiva desinentia in E sunt Ge-
neris communis, e. g. *Mārt*, magnus. *Tāre*,
fortis. &c.

III. Nomina desinentia in Consonantes
sunt Generis masculini. e. g. *Legn*, lignum.
Ferr, ferrum. *Ulm*, ulmus. &c.

Excipe Nomina propria foeminarum,
ut *Elifávet*, Elisabetha. &c.

IV. Nomina desinentia in U sunt Ge-
neris masculini. v. g. *Rew*, malus. *Riv*, ri-
vus. &c.

C A P U T V.

*De Formatione Nominativi Pluralis
et Singulari.*

§. 9. **D**iximus Capite I. *bujus Partis*, quod Nomina Daco-Romana manent invariata per omnes Casus. Hoc loco docebimus formare Nominativum pluralem a Nominativo singulari, a quo semper differt.

§. 10.

De Formatione Phrasis Adjectivorum.

Regula I. Adjectiva masculini Generis definitia in Consonantes, formant Nominativum pluralem addendo Nominativo singulari I. v. g. *Bon*, bonus. *Boni*, boni &c.

Definitia U, mutando U Nominativi singularis in I. v. g. *Reu*, reus, malus. *Rei*, rei, mali.

II Adjectiva communis Generis mutant E Nominativi singularis in Nominativo plurali in I. v. g. *Tirr*, fortis. *Tari*, fortes.

III Adjectiva feminini Generis, definitia in A formant Pluralem mutando A singularis Numeri in E. v. g. *Bona*, bona. *Bone*, bonae. *Lata*, lata *Late*, latæ. &c.

Excipe definitia in GA, & EA. Illa enim mutant A in I, & haec d in LE. v. g. *Larga*, larga *Lirgi*, large. *Res*, res, mala. *Rete*, rex, malæ. &c.

§. II.

§. 11. Haec de Adjectivis dicta sunt; nam alia est ratio Substantivorum, quorum Pluralem partim ex Significatione, partim ex Terminatione, & partim ex usu adduces.

§. 12.

Deformatione Pluralis Substantivorum.

Regula I. Substantiva masculina, significantia rem animatam, arbores, officia & dignitates virorum formant Pluralem in *I.* v. g. *Dominus*, dominus. *Domini*, domini *Ursi*, ursus, *Ursi*, ursi. *Fagi*, fagus, *Fagi*, fagi. *Consilior*, consiliarius, *Consiliori*, consiliarii. *Imperator*, imperator, *Imperato*, imperatores. &c.

§. 13. Cæterum ex terminacione Nominativi Singularis facilius formabis Nominativum plurale. Ideoque esto Regula

II. Substantiva desinentia in *A*, si significant rem animatam, vel fructus; item voces *Apa*, aqua. *Olla*, olla. *Cistema*, Cothurnus. cum aliis ad vestitum praesertim muliebrem pertinentibus, mutant *A* Nominativi singularis in Nominativo plurali in *E*. v. g. *Domna*, domina, *Domne*. *Epa*, equa, *Epe*. *Apa*, aqua, *Ape*. &c.

Excipe *Vaca*, vacca, *Vaci*, vaccae. & vocem *Tati*, pater, quæ secundum primam Regulam Pluralem habet *Tati*, patres.

Reliqua Substantiva desinentia in *A*, formant Pluralem vertendo *A* Singularis in

I. v. g. *Luna*, luna, *Luni*. *Limbo*, lingua; *Limbi*. *Camisia*, camisia, *Camisi*.

Definentia in *E*, Pluralem formant mutando *A* in *EE*. v. g. *Turturea*, turtur, *Turturale*, turtures. &c.

III. Substantiva definentia in *R*, Pluralem formant affumendo *UR*. v. g. *Plumbum*, *Plumburi*.

Excipe Substantiva pertinentia ad primam Regulam. v. g. *Palumb*, *Palumbus*, *Palumbi*. &c.

IV. Definentia in *C*, partim affumunt *URI*, & partim *I*. v. g. *Lac*, lacus, *Lacri*. *Sic*, facies, *Sici*. Reliqua, quae usu docebentur.

Illa tamen Substantiva, quae non proveniunt a vocibus Latinis, plerumque affumunt *E*. v. g. *Chamande*, pileus, *Chamandee*. &c.

V. Definentia in *D*, si a Latinis vocibus proveniunt, affumunt *URI*. v. g. *Hid*, hiarus, seu infernus, *Hiduri*. *Nod*, nodus, *Noduri*. &c.

Secus affumunt & *URI*, & *E*. v. g. *Blid*, patena, *Bliduri*, vel *Blide*. &c.

VI. Substantiva definentia in Singulari in *E*, mutatis *E* in Plurali in *I*, v. g. *Frontr*, frons, *Fronti*. *Densi*, dens, *Denti*. &c.

VII. Definentia in *G*, *L*, & *M*, affumunt in Nominativo plurali *URI*. v. g. *Jug*,

*jugum, Juguri. Oll, olla magna, Öllari.
Fum, fumus, Fumari.*

VIII. Definentia in *N* generaliter affumunt *E*. v. g. *Legs, lignum, Legne. Gran,* granum, triticum, *Grans. &c.*

Quædam tamen affumunt *URI*, & alia *I.* v. g. *Sons, sompus, Somnari. Vin, vi-*num, *Fiori, & Sæc, Denarius, Ræni. Stæn,* faxum, *Stæni. &c.*

IX. Definentia in *P*, si proveniant a Latinis, affumunt *URI* secùs *I.* v. g. *Camp,* campus, *Campuri. Temp,* tempus, *Tempori.* Et *Snop,* manipulus, *Snopi.* Adde *Nip,* napus, *Nipi.*

Cáp, caput, tamen format Pluralem affumendo *ETE*, ut *Cáperi.*

X. Definentia in *AR, ER, & OR*, affumunt *E*. v. g. *Cir,* currus, *Cire. Humer,* humerus, *Humere. Topèr,* parva securis, *Topore. &c.*

Definentia in *UR* affumunt *I.* v. g. *Fl-*gur, favus, *Figuri. &c.*

Huc referenda sunt Substantiva definen-tia in *IC*, seu *IS*, quæ in Plurali affumunt *E* ut *Fif,* filum, *Fife.*

XI. Definentia in *T*, partim affumunt *E*, partim *URI* & partim utrumque.

XII. Definentia in *V* affumunt *URI*, & definentia in *U* accipiunt *RI.* v. g. *Verv,* vertex, *Vervuri. Riv,* rivus, *Rivri. &c.*

Reliqua, quæ in Formatione Nominali-
tivi Pluralis à Singulāri, aut penitus nūlla
secessimus, aut determinare nequivimus, me-
lius faciliusque ex usu percipies.

C A P U T VI.

De Formatione Nominum Fēminino- rum a Māculinis.

§. 14. **D**are certam, atque determinatam Regulam formandi Nomina Fēminina e Māculinis non est adeo facile, ob easque rēm ipsam illam non promittimus, quantum tamen fieri potest, sequentibus completemur. Quare sic Regula

I. **A**djectiva, quæ in Genere māculino in Consonantes desinunt, in foemino affun-
dunt. *A.* v. g. *Long*, longus, *Longa*, longa.
Fīs, vivus, *Fīsa*, viva. &c.

II. **S**ubstantiva, quæ officium aliquod,
vel dignitatem denotant, affundunt *EAS. A.*
v. g. *Imperat*, imperator; *Imperatōr̄a*, im-
peratrix.

Excipe vocem *Domn*, dominus, quæ
habet Fēmininum *Domna*, domina.

III. **N**ominibus animalium irrationalium, quæ in Consonantes desinunt, addi-
tur *OE*. v. g. *Lup*, lupus; *Lupōr̄a*, lupa. *Urs*,
ursus; *Ursōr̄a*, urla &c.

Excipe Fēminēa, quæ a Māculino
non

non formantur, ut *Pore*, porcus; *Screfa*, scrofa. *Canali*, equus; *Epa*, equa. &c.

IV. Servitum significantia afflunt **TIA**. v. g. *Facērī*, vaccarius; *Fadētia*, *Pecūrariū*, pecurarius; *Pecūratiā*. &c. Verum *Sierb*, iervus, format *Sierba*, serva.

Cetera percipies ex usu.

C A P U T VII.

De augmentanda, & diminuenda significacione Nominum.

§. 15. **N**ominum significatio augetur, quando additur *cis* **OIU**. v. g. *Canali*, equus; *Canalliu*, equus extraordinarie magnitudinis. &c.

Misuitur vero significatio Nominum, quando Masculinis additur **UTI**, vel **ISIOR**, & Femininis **UTIA**, vel **SIORA**. v. g. *Doma*, dominus; *Domuntis*, vel *Dominifor*, herulus. *Domna*, domina; *Domuntia*, vel *Domicifera*, domicella. &c.

C A P U T VIII.

De Comparationibus.

§. 16 **N**ihil est facilius in Lingua Daco-Romana, quam formare Comparativum, & Superlativum a Positivo Gradu.

Comparativus enim formatur præp-
B f pendo

nendo ei *Mii*, magis. v.g. *Bon*, *bonus*; *Mii bon*, *meior*. &c.

Et Superlativus preponendo *Preas*, vel *Forte*, valde. v.g. *Preas bon*, vel *Forte bon*, *optimus*. &c.

C A P U T I X.

De Pronominibus.

§. 17. Pronomina in Lingua Daco-Romana sunt Personalia, Possessiva, Demonstrativa, Interrogativa, Relativa, & Impropria.

I. DECLINATIO PRONOMINUM PERSONALIUM.

Singulariter.

I. Pers. ^{s.}	II. Pers. ^{s.}
N. Eu, <i>Ego</i> .	Tu, <i>Tu</i> .
G. A-meu, <i>mei</i> .	A-tau, <i>tvi</i> .
D. Mic, <i>mibi</i> .	Tie, <i>tibi</i> .
Ac. Pe-mene, <i>me</i> .	Pe-tene, <i>tt</i> .
Ab-Delà-mene, <i>a me</i> .	Delà-tene, <i>a te</i> .

Pluraliter.

N. Noi, <i>nos</i> .	Voi, <i>vor</i> .
G. A-nost; <i>nostrum</i> .	A-vost, <i>vostrum</i> .
D. Noua, <i>nobis</i> .	Voua, <i>vobis</i> .
Ac. Pe-noi, <i>nos</i> .	Pe-voi, <i>vor</i> .
Ab-Delà-noi, <i>a nobis</i> .	Delà-voi, <i>a vobis</i> .

Singulariter.

III. Persona.

Maj.

Fem.

N. Ill., ill.	Ea, illa.
G. A·lei, illius.	A·ei, illius.
D. Lui, illi.	Ei, illi.
Ac. Pe·ell, illum.	Pe·ea, illum.
Ab Delā·ell, ab illa.	Delā·ea, ab illa.

Pluraliter.

N. Eli, illi.	Ele, illæ.
G. A·lor, illorus.	A·lor, illarum.
D. Lor, illis.	Lor, illis.
Ac. Pe·eli, illas.	Pe·ele, illas.
Ab Delā·eli, ab illis.	Delā·ele, ab illis.

§. 13. Exemplo aliorum Grammaticorum subnectimus Pronominibus Personalibus Reciprocum, de quo nota

I. Quod sicut in Lingua Latina Pluralem habeat similem Numero Singulari.

II. Ubicunque, & quandoeunque in Lingua Latina Reciproco utimur, etiam in Daco-Romana eodem utamur, oportet.

DECLINATIO PRONOMINIS RECIPROCI.

Singulariter, & Pluraliter.

N. iorū. G. A·fau, fui. D. Sic, fibi. Ac. Pe·fene, fe. Abi. Delā·fene, a fe.

II. De Pronominibus Possessivis.

§. 19. Pronomina Possessiva sunt ista: *Amen*, meus; *Amea*, mea. *Atau*, tuus; *Ataa*, tua. *Afan*, suus; *Afaa*, sua. *Anostr*, noster; *Anostra*, nostra. *Avestr*, vester; *Avestra*, vestra. De quibus haec sunt notanda:

I. In Nominativo, Accusativo, & Ablativo possunt praeponi, aut postponi Nominibus; in aliis Casibus postponenda sunt semper.

II. Quando postponuntur Nominibus, amittunt litteram initialem *A*, atque exigunt, ut *Nomen*, ad quod referuntur, habeat Articulum definitum. v.g. loco *Amen Cane*, dico: *Cane le meu*, canis meus. &c.

III. Quando praecedunt Nomen, ad quod referuntur, Articulum assumunt nullum. v.g. *Amen barbat*, meus maritus. *Pe Amen barbat*, meum maritum. *Amea muliere*, mea mulier. &c.

IV. Sive praefixe postponantur Nominibus, manent indeclinabilia, & tantum in Genere, & Numero cum Nominibus concordant. v.g. *Amen Tata*, meus pater. *Amei Parenti*, mei genitores. *Tata' meu*, pater meus. *Parentii mei*, genitores mei. &c.

V. Pe Accusativi, & Dei Ablativi eis præmittitur, quando præponuntur Nominibus.

VI. Pluralem habent *A tamen*, *tui*; *A nos*, *tus*. *A mei*, *mei*; *A nos*, *mox*. *A sui*, *sui*; *A nos*, *sue*. *A nos*, *nostri*; *A nos*, *nostre*. *A vestri*, *vestri*; *A vestre*, *vestre*.

III. De Pronominibus Demonstrativis.

§. 20. Pronomina Demonstrativa sunt sequentia: *Accet*, *Accetis*, *ille*, *ista*. *Accell*, *Accea*, vel *Cell*, *Cea*, *ille*, *illa*. *Accetissi*, *Accetissi*, *idem*, *cadem*. *Ei*, *is*, *ego ipse*; *Tu*, *is*, *tu ipse*; *Ille*, *is*, *ille ipse*. Declinantur autem ita:

Singulariter.

<i>Maj.</i>	<i>Fam.</i>
N. <i>Accet</i> , <i>ist</i> .	<i>Accetis</i> , <i>ist</i> .
G. <i>A acceti</i> , <i>isti</i> .	<i>A accetis</i> , <i>isti</i> .
D. <i>Acceti</i> .	<i>Accetis</i> .
Ac. Pe- <i>acceti</i> .	Pe- <i>accetis</i> .
Ab. <i>Delà-acceti</i> .	<i>Delà-accetis</i> .

Pluraliter.

N. <i>Accetis</i> , <i>isti</i> .	<i>Accetis</i> , <i>isti</i> .
G. <i>A accetis</i> .	<i>A accetis</i> .
D. <i>Accetis</i> .	<i>Accetis</i> .
Ac. Pe- <i>accetis</i> .	Pe- <i>accetis</i> .
Ab. <i>Delà-accetis</i> .	<i>Delà-accetis</i> .

Sic declinantur etiam *Accell*, vel *Cell*, & *Accet* ali, dummodo *ASI*, maneat immutatum in omni Casu.

In *Ei*, *is*, &c. tantum Pronomina personalia declinantur.

Quomodo cum Nominibus declinantur, invenies Capite II. busus Partis, ubi de Adjectivis egimus.

IV. De Pronominibus Interrogativis.

§. 21. Pronomina interrogativa alia sunt simplicia, alia composita. Declinatio simplicis.

Singulariter.	Pluraliter.
N. Quále, quis, vel qua?	N. Quálī, qui, vel Quále, qua?
G. A-quálui, vel cui	G. A-quálor.
D. Quálui, vel Cui	D. Quálor.
Ac. Pe-quálē	Ac. Pe-quálī, vel Pe- quálē.
Ab. Delá-quálē	Ab. Delár-quálī, vel Delá-quálē.

EXEMPLUM ALIUD.

Singulariter.	Pluraliter.
N. Cine, quis, vel quæ?	N. Cine, qui, vel quæ?
G. A-cui,	G. A-quæfor.
D. Cui,	D. Quæfor.
Ac. Pe-cine.	Ac. Pe-cine.
Ab. Delá-cine.	Ab. Delá-cine.

Sic declinantur etiam: Orecine, aliquis. Fiesceccine, quilibet. Oricine, quicunque. Totcine, quivis. Oreqvälē, quidam. Fie-
seeqvälē, quilibet. Otvälē, quicunque. Totqvälē, quivis. Hac omnia, sicuti diximus,
de-

declinantur juxta praecedentia exempla: illa
quae componuntur ex *Cis*, juxta *Cis*, &
alia juxta *Quis*.

V. De Relativis.

§. 22. Pronomina Relativa duo sunt:
Quis, qui, & *que*, & *Ce*, idem significans.
Quomodo declinatur *Quis*, expolitum est
Cap. praecedenti.

Ce manet indeclinabile, & tantum De-
monstrativum *Cel*, quod semper est praepo-
nendum Relativo *Ce*, declinatur. v. g. *Cel*
ce au facit celum, qui fecit Cœlum. *Acelus*
ce au facit celum, Factoris Cœli, vel patris
Eius, qui fecit Cœlum.

VI. De Pronominibus impropriis.

§. 23. Pronomina impropria sunt: *Alt*,
Alia, alter, altera. *Ux*, *O*, quidam, que-
dam. *Tot*, *Tota*, omnis. *Nime*, vel *Nimene*,
nemo. *Quis*, quot.

Modum, secundum quem declinatur *Ux*,
habes Cap. I. *bajus partis*. De *Tot* egimus
Capite II. Hic notandum, quod quando so-
litarie positur *Tot*, in Dative singulari exi-
git Praepositionem *La* ante se v. g. *La tot*,
omni. Quod fit etiam, quando positur ante
Nomen, quod in tali casu non declinatur,
v. g. *loco Tot b*onum**, dieo *La tot b*onum**,
omni homini.

Reliqua Pronomina impropria sic declinantur:

Singulariter.

<i>Mas.</i>	<i>Fem.</i>
N. Alt, <i>alter</i> .	Alta, <i>altera</i> .
G. A. áltui, <i>alterint</i> .	A. áltei.
D. Altui.	Alt ei.
Ac. Pe. ált.	Pe. áltá.
Ab. Dela. ált.	Dela. áltá.

Pluraliter.

N. Altri.	Alte.
G. A. áltor.	A. áltor.
D. Alt or.	Alt or.
Ac. Pe. álti.	Pe. ált e.
Ab. Dela. álti.	Dela. ált e.

Singulariter. N. Nime, *vel* Nimenē. G. A. ni-
merui, *vel* A. nimenui. D. Nimerui, *vel*
Nimenui. Ac. Pe. nime, *vel* Pe. nimene.
Abl. Dela. nime, *vel* Dela. nimene. Plural
erit.

Quot in Singulari est indeclinabile, in
Plurali sic declinatur:

N. Qváti, <i>vel</i> Qváte, <i>quot</i> .	G. A. qvátor.
D. Qvátor.	Ac. Pe. qváti, <i>vel</i> Pe. qváte.
Abl. Dela. qváti, <i>vel</i> Dela. qváte.	

C A P U T X.

De Numeris.

§. 14. Numeri Cardinales, seu Numerales sunt:

1. Un, Una.	41. Pâtru dieci si un.
2. Doi, Doa.	50. Cinci dieci.
3. Trei.	60. Sieste dieci.
4. Pâtru.	70. Siepte dieci.
5. Cinci.	80. Oct dieci.
6. Sieste.	90. Noa dieci.
7. Siepte.	100. O suta.
8. Oct.	200. Doa sute.
9. Noa.	300. Trei sute.
10. Diece.	1000. O milie.
11. Un sprâ diece.	2000. Doa milii.
12. Doi sprâ diece.	3000. Trei milii.
13. Trei sprâ diece.	100000. O suta de &c. milii.
10. Doa dieci.	200000. Doa sute de
21. Doa dieci si un.&c.	milii.
30. Trei dieci.	1000000. Un million.
31. Trei dieci si un.&c.	2000000. Doa million.
40. Pâtru-dieci.	&c.

Ex his solus numeros *Un*, & *Una* declinatur sicut Articulus indefinitus, quem vide, reliqua manent indeclinabilia, tamen, quando exprimunt Dativum, recipiunt Præpositionem *Lă*, ad. v. g. *Lă doi am dăt pane*, duobus dedi panem. &c.

§. 25. Numeri Ordinales Masculini formantur addendo Cardinalibus *Nes*, & præponendo *A.* v. g. *Adūnas*, secundus; *Atreilas*, tertius, &c. Numerus tamen Cardinalis *Uc*, format Ordinalem *Ausai*, *Austas*, primus, prima.

§. 26. At Numeri Ordinales Feminini Generis formantur præponendo Cardinalibus unum *A.* & postponendo alterum. v. g. *Aerucis*, quinta; *Adieces*, decima, &c. Dic tamen amant *Adoā*, secunda; *Trei*, *Aireū*, tercia; *Pâru*, *Apâtrâ*, quarta.

Alias species Numerorum ex usu facilius additae.

C A P U T . XI.

De Verbis Auxiliaribus.

§. 27. Verba Auxiliaria duo sunt in Lingua Daco Romana, *Sent*, sum, & *Am*, habeo. Primum conjugatur hoc modo :

MODUS INDICATIPUS.

Tempus Praesens.

<i>Singulariter.</i>	<i>Pluraliter.</i>
<i>Eus sent</i> , <i>Ego sum</i> .	<i>Noi sentem</i> , <i>Nos sumus</i> .
<i>Tu es</i> , <i>tu es</i> .	<i>Voi senteti</i> .
<i>Eli e</i> , <i>tu esce</i> , <i>ille est</i> .	<i>Eli sent</i> .

Pro-

Præteritum Imperfictum.

<i>Eu erām, ego eram.</i>	<i>Noi erām, nos erāmus.</i>
<i>Tu erās.</i>	<i>Voi erātis.</i>
<i>Eli erā.</i>	<i>Eli erā.</i>

Præteritum Perfectum.

<i>Eu ám folt, ego fui.</i>	<i>Noi ám folt, nos fuimus.</i>
<i>Tu ás folt.</i>	<i>Voi áti folt.</i>
<i>Eli au folt.</i>	<i>Eli au folt.</i>

Præteritum Afirmatum.

<i>Eu fui, vel fuisse, ego fui.</i>	<i>Noi furam, vel fuisse.</i>
<i>Tu fusi, vel fuisse.</i>	<i>Voi furati, vel fuisse.</i>
<i>Eli fu, vel fuisse.</i>	<i>Eli fura, vel fuisse.</i>

Præteritum Plusquamperfectum.

<i>Eu fuissest, ego fuse-</i>	<i>Noi fuissest, nos fue-</i>
<i>rām.</i>	<i>rāmus.</i>
<i>Tu fuissesti.</i>	<i>Voi fuissesti.</i>
<i>Eli fuisseste.</i>	<i>Eli fuisseste.</i>

Futurum.

<i>Eū oī fi, vel Eu voi fi,</i>	<i>Noi om fi, vel Noi vom</i>
<i>ego ero.</i>	<i>fi.</i>
<i>Tu ei fi, vel Tu voi fi.</i>	<i>Voi eti fi, vel Voi veti fi.</i>
<i>Eli à fi, vel Eli vâ fi.</i>	<i>Eli or fi, vel Eli vor fi.</i>

*MODUS IMPERATIVUS.**Tempus Præsecur.*

<i>Fù tu, sis tu.</i>	<i>Fiti voi, sitis voi.</i>
<i>Fie eli, sit ille.</i>	<i>Fie eli, sint illi.</i>

Futurum.

Se fū eu,	<i>sim</i> ego.	Se sim noi,	<i>simus</i> nos.
Se fū tu.		Se sim voi.	
Se fie ell.		Se fie ell.	

*MODUS CONJUNCTIVUS.**Tempus Praesens.*

Se fū eu,	<i>ut sim</i> ego.	Se sim noi,	<i>ut simus</i> nos.
Se fū tu.		Se sim voi.	
Se fie ell.		Se fie ell.	

Præteritum Imperfictum.

Eu ási fi,	<i>ego essem.</i>	Noi ám fi,	<i>mors essemus.</i>
Tu ái fi.		Voi áti fi.	
Ell ár fi.		Eli ár fi.	

Præteritum Perfectum.

Se fū fost,	<i>ut fuerim.</i>	Se sim fost,	<i>ut fuerimus.</i>
Se fū fost.		Se sim fost.	
Se fie fost.		Se sim fost.	

Præteritum Plusquamperfectum.

Eu ási fi fost,	<i>ego fūissem.</i>	Noi ám fi fost,	<i>mors fūissemus.</i>
Tu ái fi fost.		Voi áti fi fost.	
Ell ár fi fost.		Eli ár fi fost.	

*Futurum est simile Futuro Imperativi.**MODUS INFINITIVUS.**Tempus Praesens.**A fi,* *et A fire,* *esse.**Pre-*

Præteritum.

A *fi* fuit, *fuisse*.

Gerundium in DUM, *S' in DI.*

De à *fire*.

Participium Praes., *S' Gerundium in DO.*

Ficend.

Futurum.

Futor, *futurus*. *Futore*, *futura*.

§. 28. Verbum *An*, *habeo*, Indicativi Præfens habet: *Ei dm*, ego habeo. *Ti dī*, tu habes. *Ei dīre*, vel *an*, ille habet. *Noi dūm*, nos habemus. *Voi dūrti*, vos habetis. *Eli an*, illi habent. Præteritum absolutum: *Ei dūvi*, ego habui. *Tu dūvisti*, tu habuisti. *Ei dūvū*, ille habuit. *Noi dūvam*, nos habuimus. *Voi dūvasti*, vos habuistis. *Ei dūvra*, illi habuerunt. Imperativi Præfens: *Aibi tu*, habe tu. *Aiba ell*, habeat ille. Infinitivi Præfens: *A dvere*, habere. Supinum: *Avent*, habitus. De cetero conjugatur sicut *Tac*, *raceo*, de quo agemus in secunda Conjugatione.

C A P U T XII.

*De Conjugationibus Verborum
Regularium.*

§. 29. **C**onjugationes Verborum Regularium in Lingua Daco-Romana sunt quatuor, sicut etiam in Latina.

Prima Conjugationis Infinitivus exit in ARE longum: *Secunda* in ERE longum: *Tertia* in ERE breve: *Quarta* in IRE longum.

I. CONJUGATIO.

MODUS INDICATIVUS.

Tempus Present.

Singulariter.	Pluraliter.
Eu laud, ego lauda.	Noi laud-am, nos lau- damus
Tu laud-i.	Voi laud-ati.
Eli laud-a.	Eli laud-a.

Præt. Imperfictum.

Eu laud-auam, ego lau-	Noi laud-auam, nos dabam.
Tu laud-auai.	Voi laudauati.
Eli laud-aua.	Eli laud-aua.

Præt. Perfectum.

Eu am, ego laudavi.	Noi am, laudavimus.
Tu at laudasti.	Voi ati laudasti.
Eli au]	laudavit Eli au]

Præteritum Absolutum.

Eu laud-avi, laudavi.	Noi laud-aram, laudar- imus.
Tu laud-avisti.	Voi laud-avasti.
Eli laud-ava.	Eli laud-ava.

Præt.

Præf. Plurquamperfectum.

Eu ám } laudaveram. Noi ám }
 Tu ái } soſt laudát. Voi áti } soſt laudát.
 Ell au } Eli au }

Plurquamperfectum Alſilabum.

Eu laud-áſtem, lauda. Noi laud-áſtem,
 veram.

Tu laud-áſteſi. Voi laud-áſteſi.
 Ell laud-áſte. Eli laud-áſte.

Futurum.

Eu oī } laudabo. Noi om }
 Tu ei } laudá. Voi eti } laudá.
 Ell á } Eli or }

Nota. Potest in quacunque Conjugatione ante Auxiliare Futuri ponari *V.* e. g. loco *oī*, voi; loco *etī*, voi. &c.

*MODUS IMPERATIVUS.**Tempus Præfex.*

Laud-a tu, lauda tu. Laud-áti voi, laudate
 voi.

Laud-e ell, laudet ille. Laud-e eli, laudent illi.

Futurum.

Se laud eu, laudem Se laud-ám noi, laude-
 ego. misi nos.

Se laud-i tu. Se laud áti voi.

Se laud-e ell. Se laud-e eli.

MODUS CONJUNCTIVUS.

Tempsus Praesens est simile Futuro Imperativi.

Præteritum Imperfictum.

Eu ám laudá, *laudarem*. Noi ám laudá,

Tu ái laudá. Voi áti laudá.

Eli ár laudá. Eli ár laudá.

Præteritum Perfectum.

Se fui } ut laudaverim. Se sum }

Se fui laudát. Se fui laudát.

Se fui } Se fu }

Pres. Plurquamperfetta.

Eu áfi } laudasse. Noi ám }

Tu ái } si laudát, vel si Voi áti } si laudát, vel si

Eli ár } soſt laudát. Eli ár. } soſt laudát.

Futuro Conjunctivus caret.

MODUS INFINITIVUS.

Tempsus Praesens.

A laudare, laudare.

Nota. Vulgus in colloquiis ſolet omittere ultimam syllabam RE Infinitivi Præfentis, aitque loco, A laudare, Atacere, A dormire &c. A laudi, Ataci, &c.

Præteritum.

A fi laudát, vel A fi ſoſt laudát, laudaffe.

*Futurum.**A si laudator, laudatur.**Suppositum.**Laudat, laudatus.**Gerundium in DI & DUM.**De laudare, De laudat, ad laudandum,
vel laudandi.**Gerundium in DO.**Laud-and, laudando.**PARTICIPII Praesens.**Laud-and, vel Laud-ator, laudant.**Futurum.**A si laud-ator, laudatur.*

Sic conjugantur Cant, canto. Mane, vel
 Manane, manduco. Ambi, ambulo. Allerg,
 erro. Cogit, cogito. Quævit, quero. Cere,
 quero. Cule, colero, vel decumbo. Lunec,
 labrieo. Ar, ero. Err, parco. Sap, fatio.
 Crep, crepo. Calc, calco. Judec, judico.
 Joc, jocor, vel ludo. &c.

II. CONJUGATIO.

MODUS INDICATIVUS.

Tempus Praesens.

Eu tac, Ego taceo,	Noi tac-em, tacemus;
Tu tac-i.	Voi tac-eti.
Eli tac-e.	Eli tac.

Præt. Imperfictum.

Eu tac-euam, *tacebam*. Noi tac-euam.
 Tu tac-euai. Voi tac-euati.
 Ell tac-eua. Eli tac-eua.

Præt. Perfectum.

Eu ám tac-ut, *socui*. Noi ám }
 Tu ái tac-ut. Voi áti } tac-ut.
 Ell au tac-ut. Eli au }

Præt. Alfolatum.

Eu tac-ui, *tacui*. Noi tac-um, *ut* tac-
uram.
 Tu tac-usi. Voi tac-uti, *ut* tac-
urati.
 Ell tac-á. Eli tac-ù, *ut* tac-ura.

Præt. Plusquamperfectum.

Eu ám } *taceram*. Noi ám }
 Tu ái } *solt tacut*. Voi áti } *solt tacut*.
 Ell au } Eli au }

Plusquamperfectum Alfolatum.

Eu tacussem, *taceram*. Noi tac ussem.
 Tu tac ussei. Voi tac usseti.
 Ell tac usse. Eli tac usse.

Futurum.

Eu oí, *ut* voi } *tacebo*. Noi om, *ut* vom }
 Tu ci, *ut* vei } *tac-e*. Voi eti, *ut* veti } *tac-e*.
 Ell á, *ut* vâ } Eli or, *ut* vor }

MODUS IMPERATIVUS.

Tempsus Praesens.

Tac-i tu, facie tu.	Tac-eti voi, facete voi.
Tac-a ell, facient illi.	Tac-a eis, faciant illi.

Futurum,

Se tac eu, faciam ego.	Se tac em noi.
Se tac-i tu.	Se tac-eti voi.
Se tac-a ell.	Se tac-a eis.

MODUS CONJUNCTIVUS.

*Tempsus Praesens est simile Futuro Imperativi.**Pras. Imperfictum.*

Eu áfi } tacem. Noi ám?	Noi ám?
Tu áfi } tace.	Voi áti } tace.
Eli ár }	Eli ár. }

Pras. Præfictum.

Se fin tacut, ut tacerrim	Se fin tacut.
Se fii tacut.	Se fiti tacut.
Se fie tacut.	Se fie tacut,

Plus quampræfictum.

Eu áfi } tacem. Noi ám?	Noi ám?
Tu áfi } fiti tacut, vel fi	Voi áti } fiti tacut, vel fi
Eli ár }	Eli ár } fiti tacut.

Futur. Conjunctivus caret.

MODUS INFINITIVUS.

*Tenseus Praesens.***A tacere, tacere.***Praeteritum.***A si tacet, vel A si fuit tacet, tacuisse.***Futurum.***A si tacator, taciturnus.***Supinum.***Tacut, tacitus (ut ita dicam)***Gerundium in DI, & DUM.***De tacete, vel De tacut, tacendi, vel ad tacendum.***Gerundium in DO.***Tacend, vel tacand, tacendo.***Participii Praesent.***Tacend, vel Tacand, vel Tacator, tacens.***Futurum.***A si tacator, taciturnus.**

Sic conjugantur: *Ved, video. Sied, sedeo. Cid, cedo. Rid, video. Mangau, consolor. Taliu, seindo.* &c.

Nota. Verba, quae definit in IU, formant Imperativum afflumendo E, & Supinum afflumendo AT. v. g. *Mangauie, consolare; Mangauat, consolatum.* &c.

Ait Reman. *et Remāiu, remaseo, Imperativum format Remāiu tu; Supinum Remās.*

III. CONJUGATIO.

MODUS INDICATIFUS.

Tense Profectus.

Eu bát,	Ego tundo.	Noi bát-em.
Tu bát-i.		Voi bát-eti.
Eli bát-e.		Eli bát.

Imperfectus.

Eu bat-cuam,	<i>tundebam</i>	Noi bat cuam.
Tu bat euai.		Voi bat-cuati.
Eli bat eua.		Eli bat-eua.

Prat. Profectum.

Eu ám } <i>tatidi.</i>	Noi ám }	
Tu ái } batut.		Voi áti } batut.
Eli au }		Eli au }

Prat. Perfectum Absolutum.

Eu bat-ü,	<i>tatudi.</i>	Noi bat-um, <i>et</i> bat-
Tu bat-ü.		uram.
Eli bat-ü.		Voi bat-uti, <i>et</i> bat-

		urati.
Eli bat-o,	<i>et</i> bat-ura.	

Plusquamperfectum.

Eu ám } <i>intuderám.</i>	Noi ám }	
Tu ái } soft batut.		Voi áti } soft batut.
Eli au }		Eli au }

Plusquamperfictum Afirmatum.

Eu bat-uffem, *tutade-* Noi bat-uffem.
ram.

Tu bat-uffes. Voi bat-uffeti.
Eli bat-uffe. Eli bat-uffe.

Futurum.

Eu oi, *vel* voi } *mündam*, Noi om, *vel* uom }
Tu ei, *vel* vei } báte. Voi eti, *vel* veti } báte.
Eli á, *vel* vá } Eli ar, *vel* vor }

*MODUS IMPERATIVUS.**Tempus Praesens.*

Báte tu, *mündet* tu. Báteti voi, *mündete* voi.
Báta ell, *mündat* ill. Báta eli, *mündant* ill.

Futurum.

Se bát eu, *mündam* ego. Se bát-em noi.
Se bát-i tu. Se bát-eti voi.
Se bát-a ell. Se bát-a eli.

MODUS CONJUNCTIVUS.

Tempus Praesens est simile *Futuro Imperativi.*

Imperfectum.

Eu áfi? *münderem*. Noi ám?}
Tu áfi? báte. Voi áti? báte.
Eli ár? } Eli ár? }

Præteritum Perfectum.

Se fui } ut intenderim. Se sum }
 Se si } batut. Se siti } batut.
 Se sic } Se sic }

Plusquamperfectum.

Fu ási } intidiſſem. Noi ám }
 Tu ái } fi batut, vel fi Voi áti } fi batut, vel
 Ell ár } folt batut. Eli ár } fi folt batut.

*Futurum Conjunctionis caret.**MODUS INFINITIVUS.**Tempus Praesens.**A bâtere, rendere.**Præteritum.**A si batut, vel A si folt batut, intidiſſe.**Futurum.**A si batator, verberatur.**Sapientia.**Batut, verberatus.**Gerundium in DI, & DUM.*

*De bâtere, vel De batut, verberandi, vel ad
verberandum.*

*Gerundium in DO.**Eatend, rendendo.*

Participii Presentis.

Batend, vel Batator, *tundens*.

Fusorium.

A fi batator, *verbigeratum*.

Sic conjugantur: Fāc, facio. Pon, pono.
Cred, credo. Comprend, comprehendō. Dic,
dico. Due, daco. Alleg, eligo. Merg, pergo.
Trec, transfo. &c.

Nota I. Due, Fāc, Die, formant secun-
dam Personam Præsentis Imperativi *Dū*, *Fāl*,
Di. Terriam sicut Est.

II. Trec, & Merg, formant: *Treci*,
transfī; *Mergi*, perge.

III. Definentia in *or*, formant Supinum
mutando *or* in *ut*. v.g. Pon, pono, Pus,
possum.

IV. Definentia in *g* & *and*, item Rād,
rādo. Die, dico. Due, daco, formant Supi-
num mutando ultimam Consonantem in *t*.
v.g. Alleg, eligo; Alles, electus. Puug, pun-
go; Puns, punctus. Due, Dus. Die, Dis.
Rād, Rās. Tond, tondes, Tonas.

V. Verba, quorum Supinum definit in
s, formant Præteritum Perfectum Absolu-
tum addendo Supino *SEL*. v.g. Pon, Pus,
Pussei. Due, Dus, Dusei. &c.

IV. CONJUGATIO.

MODUS INDICATIVUS.

Tempus Praesens.

<i>Eu dorm.</i>	<i>Ego dormio.</i>	<i>Noi dorm-im.</i>
<i>Tu dorm-i.</i>		<i>Voi dorm-it-i.</i>
<i>Eli dorm-e.</i>		<i>Eli dorm.</i>

Præt. Imperfictum.

<i>Eu dorm-ieuam,</i>	<i>dor-</i>	<i>Nos dorm-ieuam,</i>
	<i>miebam.</i>	
<i>Tu dorm-ieuai,</i>		<i>Voi dorm-ieuati.</i>
<i>Eli dorm-ieuā,</i>		<i>Eli dorm-ieuā,</i>

Præt. Perfectum.

<i>Eu ám} dormivi.</i>	<i>Noi ám}</i>	
<i>Tu ái } >dormit.</i>		<i>Voi áti } >dormit.</i>
<i>Eli au }</i>		<i>Eli au }</i>

Præt. Aoristum.

<i>Eu dorm-iui,</i>	<i>dormivi.</i>	<i>Noi dorm-itam.</i>
<i>Tu dorm-iuisi.</i>		<i>Voi dorm-iraci.</i>
<i>Eli dorm-i.</i>		<i>Eli dorm-ira.</i>

Plusquamperfectum.

<i>Eu ám} dormiveram</i>	<i>Noi ám}</i>	
<i>Tu ái } >fost dormit.</i>		<i>Voi áti } >fost dormit.</i>
<i>Eli au }</i>		<i>Eli au }</i>

Plusquamperfectum Aoristum.

<i>Eu dorm-issem,</i>	<i>dor-</i>	<i>Noi dorm-issem,</i>
	<i>missem.</i>	

Tu dorm-illes. Voi dorm-iseti.
 Ell dorm-isce. Eli dorm-isce.

Futurum.

En oī, *et* voi } *dormiam*. Nei om, v.vom?
 Tu ei, *et* voi } *dormi*. Voi eti, *et* veti } *dormi*.
 Ell à, *et* vâ } Eli or, *et* vor }

*MODUS IMPERATIVUS.**Tempus Praesens.*

Dormi tu, *dormi* tu. Dormiti voi, *dormite* voi.
 Dorma ell, *dormiat* Dorma eli, *dormiam* illi.

Futurum.

Se dorm eu, *dormiam* Se dorm-im noi.
 ego.

Se dorm-i tu. Se dorm-it i voi.
 Se dorm-a ell. Se dorm-a eli.

MODUS CONJUNCTIFUS.

Tempus Praesens est simile *Futuro Imperativi*.

Imperfictum.

En ái } *dormirem*. Nei ám }
 Tu ái } *dormi*. Voi áti } *dormi*.
 Ell ár } Eli ár }

Pret. Perfectum.

Se fu*ja*t *dormiverim*. Se fu*ja* }
 Se fi*ja* } *dormit*. Se fici } *dormit*.
 Se fie*ja* } Se fie*ja* } *Plur.*

Præsumperficiens.

En ási dormiūssim. Nisi ám?
Tu ái>si dormit, si Voi áti>si dormit, vel
Eli ár, fōst dormit. Eli át, si fōst dormit.

*Futurum Conjunctions caret.**MODUS INFINITIVUS.**Tempus Praesens.**A dormire, dormire.**Praeteritum.**A fū, vel A fū fōst dormit, dormiūssit.**Futurum.**A fū dormitor, dormiturus.**Genitivus in DI, & DUM.*

De dormire, vel De dormit, dormiendi, vel
dormientium.

*Genitivus in DO.**Dormiendo, dormiendo.**Septem.**Dormit, dormitum.**Participii Praesens.**Dormiendo, vel Dormitor, dormient.**Futurum.**A fū dormitor, dormiturus.*

Sic conjugantur: Aud, *audio*. Senti, *sentio* (cui additur l post T, ut distinguantur a *Sent*, sum) Ment, *mentior*. Mor, *morior*. Fug, *fugio*. Ven, *venio*, quod format Imperativum in A. v.g. Vena tu, *veni tu*, Vena ell. &c.

Nota. Verba definientia in ESC pariter hoc modo conjugantur, tamen dum *primam* & *secundam* personam Pluralis Numeri Presentis Indicativi, nec non *Supinum*, & Infinitivi Præsens formant, illud ESC amittunt. e. g. Maresc, *magnifice*, Noi Mar-im, noi *magnificamus*, Voi Mar-it, voi *magnificatis*, Marit, *magnificatus*. Hæc eadem Verba Imperativi Præsens secundam personam formant assumendo E. v.g. Humillese, *humilio*, Humilleste tu. &c.

CAPUT XIII.

De Verbis Passivis, Reciprocis, & Irregularium speciem præferentibus.

§. 30. I. Verba Activa sunt Passiva præponendo eis in Singulari *Me*, *Te*, *Se*, & in Plurali *Nc*, *Ve*, *Se*. v.g. Me *ved*, *videor*, Te *vedi*, *videris*. &c.

§. 31. II. Verba Reciproca, utut habeant easdem particulas ante se, Passiva non sunt, sed Neutra. v.g. Me *teum*, *tineo*, Mé *mir*, *miror*.

§. 32. III. Sunt quedam Verba, quae ut in Praesenti Indicativi regulariter desinunt in *N*, possunt tamen in prima, & secunda Singulari Praesentis Indicativi, in tribus personis Singularibus Futuri Imperativi, & in tertia Singulari Praesentis Imperativi *N* mutare in *H*, ideoque irregularia dicuntur.

Talia sunt: Pon, pono. Ven, venio. Tien, teneo. Reman, remaneo. &c.

§. 33. IV. Verbum Pot. *possum*, in prima persona Singulari Praesentis Indicativi dicitur etiam *Pociū*, de cætero conjugatur sicut Verba secundæ Conjugationis, nisi quod ubique mutet *O* in *U*, propter tres personas singulares, & tertiam pluralem Praesentis Indicativi, & Futuri Imperativi, secundam item, & tertiam singularem, & tertiam pluralem Praesentis Imperativi; in quibus solis conservat *O*.

C A P U T XIV.

De Adverbiosis.

§. 34. **A**dverbia alia sunt *Primitiva*, & alia *Derivata*, que nimisrum a Nominibus formantur. De illis postea: de his nota ista;

§. 35. I. **A**djectiva masculini, & communis Generis si solitarie sumantur, sunt Adverbia. v. g. *Frumös hom*, *pulcher bono*, si sumam Adjectivum sine Substantivo, erit

Adverbium. dicamus: *Frumos siéde, pulchre sedet,* & sic de reliquis.

S. 36. II. A Substantivis prius forma Adjectivum, quod fit addendo Substantivis syllabam ESC; cum adde huic syllabæ unum E, & habebis Adverbium. e.g. *Domin, Dominus, Domus, dominalis, Domusce, dominusliter.* &c.

ADVERBIA PRIMITIVA.

S. 37. I. LOCUM INDICANTIA.

I. *Ad Interrogationem Unde? ubi?*

Aici, <i>vel</i> Ici, <i>hic.</i>	Unde sic, <i>nisi</i> quam.
A collo, <i>vel</i> collo, <i>ibi.</i>	Intrin loc, <i>vello in loco.</i>
Inlauntru, <i>intus.</i>	Ateria, <i>alibi.</i>
Afara, <i>foris.</i>	Denlauntru, <i>intrinse-</i>
Dedelupt, <i>infra.</i>	<i>cui.</i>
Deafuprá, <i>supra.</i>	Denafára, <i>extrinsecus.</i>
Densús, <i>supra.</i>	Pristen, <i>prædio.</i>
Den Jós, <i>infra.</i>	Acása, <i>domi.</i>
Oblu, <i>e regione.</i>	Depárte, <i>procus.</i>
Inderect, <i>retro.</i>	Aprope, <i>prope.</i>
Dupa, <i>post.</i>	Langa, <i>penes.</i>
Ipnáinte, <i>ante, coram.</i>	De derecta, <i>vel</i> ad dex-
Pretutendene, <i>ubique.</i>	Prætendene, <i>vel</i> trax.
	Anticen-Deastangá, <i>ad fini-</i>
Fiesce unde, <i>que.</i>	<i>fram.</i>

II. *Ad Interrogationem Unde? quæ?*

Incoce, <i>but.</i>	Sus, <i>sursum.</i>
A collo, <i>eo.</i>	Jós, <i>deorsum.</i>

<i>Intra, intro.</i>	<i>Indirect, retrofam.</i>
<i>Afara, foras.</i>	<i>Inanepoi, retro.</i>
<i>Descollo, trans.</i>	<i>Incrucili, transverse.</i>
<i>Airea, alienum.</i>	<i>Imponeili, opposite.</i>
<i>Necairi, suspicio.</i>	<i>Acalia, dormum.</i>
<i>Innainte, anteriorum.</i>	<i>Incollo, ultra.</i>
	<i>Delitare, ad latu.</i>

III. Ad Interrogationem Deinde? unde?

<i>Deinci, hinc.</i>	<i>Dedeparte, a procul.</i>
<i>Descollo, inde.</i>	<i>Deneccairi, nullo ex loco.</i>
<i>Desinistra, ab intra.</i>	
<i>Den afara, ab extra.</i>	<i>Depretutendene, undeque.</i>
<i>Den derect, a tergo.</i>	
<i>Desupra, desuper.</i>	<i>Desambelaturile, ultra.</i>
<i>Denos, ab infra.</i>	<i>que ex latere.</i>

IV. Ad Interrogationem Anquatto? quia?

<i>Pecicea, mihi bac.</i>	<i>Insus, sursum versus.</i>
<i>Pecis,</i>	<i>Iujos, deorsum versus.</i>
<i>Alla, vel I. a, illac.</i>	

<i>Panaici, bacusque.</i>	<i>Pan la incusat, usque ad finem.</i>
<i>Pana collo, consque.</i>	

§. 38. II. ADVERBIA TEMPUS SIGNIFICANTIA.

<i>Ante, modo.</i>	<i>Astudi, bedit.</i>
<i>Acum,</i>	<i>Indata, illato.</i>
<i>Apoi, deinde.</i>	<i>Menanti, juxta.</i>

Currend,		Qvand, <i>quando</i> .
Degrába, <i>cito, de re-</i>		Niciodáta, <i>nunquam</i> .
Rapede, <i>pente.</i>		Puturea, <i>tempor.</i>
Manc, <i>cras.</i>		Tordejuna, <i>tempor.</i>
Demaneatia, <i>manc.</i>		Tárdiu, <i>tarde.</i>
Poimane, <i>perendie.</i>		Tempurie, <i>tempestive.</i>
Heri, <i>beri.</i>		Intraaceea, <i>interes.</i>
Allálta heri, <i>andint ter-</i>		Demulteori, <i>multories.</i>
<i>tius.</i>		Ades, <i>ad</i> / <i>sapt.</i>
Daunadi, <i>nuper.</i>		Des, <i>des</i> .
Odáta, <i>femini.</i>		Rár, <i>raro.</i>
Odeniota > <i>elimi.</i>		Aráeoni, <i>raro.</i>
Oreqvand, <i>aliquando.</i>		Máitot deauná, <i>plerum-</i>
Qváte odáta, <i>inter-</i>		<i>que.</i>
	> <i>dóm.</i>	Iára, <i>iterum.</i>
Aorca, <i>interim.</i>		

§. 29. III. ADVERBIA ORDINIS.

De nou, <i>denuo.</i>	Taandá, <i>tandem.</i>
Antaiu, <i>primo.</i>	Preurma, <i>postremo.</i>
Deaci, <i>deinceps.</i>	Inté, <i>caterum.</i>
Dupaceea, <i>postea.</i>	Incáleit, <i>confuse.</i>

§. 30. IV. ADVERBIA INTERRO- GANDI.

Decé?	Au? an? num?
Pentrucé? <i>cum quare?</i>	Ahá? itane?
Caci?	Preunde? qua?
Qvum? <i>quomodo?</i>	Qvát deparre? quam
Qvát? <i>quantum?</i>	procul?
Dárápoi? <i>quid tuus?</i>	Pana quand? <i>quandom?</i>
	De

De quand? a quo? Quādē māre? quām
 De quācē ori? quoties? magnum?
 An? sū? Ce? quid?

§. 31. V. ADVERBIA DUBITANDI.

Dora, forte.	Quāllā, circiter.
Ore? utrum?	Mai lá, vel / scere.
Dára! ecquid?	Mai, /

§. 32. VI. ALIA DIVERSARUM SPECIERUM ADVERBIA.

Nomái, tantum.	Anque, adhuc.
Forte, <i>nimir</i> , valde.	Macár, saltem.
Preá, <i>nimir</i> .	Macárī, quamquam.
Nemicá, nibil.	Desí, si si.
Toemá, plane.	Mácarque, quamvis.
Indár, gratis.	Tat,
Bene, bene.	Tatul, ramus.
Abea, vix.	Tám,
Lesue, facile.	Májales, præfertim.
Anevoc; difficulter.	Mávirros, potius.
Quá, quasi.	Máibene, melius.
Qua, <i>wi</i> , quod, quia.	Vedi-bene, utique.
Que, <i>wi</i> .	Amintrillea, oliter.
Peqvum, quemadmo- dum.	Adeverát, sive.
Iea, ita, omnino.	Cu bona fáma, revera.
Ore quum, aliquando- do.	De bona fáma, pro certo.
Ancái, saltem.	Afia dára, erga.
	Ci, asqut, &c.

CAPUT XV.

De Præpositionibus.

§. 33. **P**räpositiones aliae regunt Dativum,
aliae Accusativum, Ablativum aliae,

§. 34. I. *Præpositiones, qui regunt Dati-
vum, sive:*

<i>Alupræ, contra.</i>	<i>Inhincia, ante.</i>
<i>Desupræ, Jupræ.</i>	<i>Inlauntræ, intra.</i>
<i>Dedespæ, infra.</i>	<i>Indirecti, post.</i>
<i>Incontra, contraria.</i>	

Nota. Hic Præpositiones dum cum Pronominibus Personalibus construuntur, volunt habere post se loco Dativi Nominativum scemineum Possessivorum: e. g. *Alupræ, Mea, Taa, Saa, Nostra, Vostra, contra me, te, se, nos, vos.* Quamvis bene dicatur etiam *Aupræ lui, le, contra illum, illos.*

§. 35. II. *Præpositiones regentes Accusativum
sunt:*

<i>Læ, ad, apud.</i>	<i>Quatra, versus.</i>
<i>Langa, penes.</i>	<i>Subt, subter, sub.</i>
<i>Dupa, post.</i>	<i>Pe, supra, super.</i>
<i>Intra, intra.</i>	<i>Spte, ad, in.</i>

§. 36. III. *Præpositiones regentes Ablativum.*

<i>Delæ, ab.</i>	<i>Den, ex.</i>
<i>De, de.</i>	<i>In, in.</i>
<i>Cu, cum.</i>	

Nota.

Nota. Sequentes volunt post se habere
Præpositionem *De*.

Afara, <i>extra</i> .	Dencollo, <i>trans</i> .
Departe, <i>procul</i> .	Far, <i>fine</i> .
Aptrope, <i>prope</i> .	c. g.

Toti s'au nascut in peccat afara de Christos,
Omnis nati sunt in peccato extra Christum.

Nota. Omnes Accusativi, & Ablativi
amittunt particulas *Pe*, & *Del*, quando
eos precedit Præpositio aliqua in Construc-
tione.

C A P U T XVI.

De Conjunctionibus.

§. 37. **C**onjunctiones, ut scimus, inferviunt
ad conjungendas Orationis Partes.
Sunt autem sequentes:

Si, <i>et</i> .	Denu, <i>nisi</i> , vel <i>sinon</i> .
Anque <i>ni</i> , <i>etiam</i> .	Amintrillea, <i>alias</i> .
Nec, <i>nec</i> , <i>neque</i> .	Adeque, <i>adrogue</i> , vel
Si <i>ni</i> , & <i>etiam</i> .	<i>scilicet</i> .
Quia, <i>vel</i> } <i>quod</i> , <i>quia</i> .	Decē, <i>quare</i> .
Que,	Penerucc, <i>quamobrem</i> .
Quā, <i>velut</i> .	Deaceea, <i>ideo</i> , <i>igitur</i> .
Quāsi, <i>quasi</i> , <i>vel</i> <i>scit</i> .	Pentruaceea, <i>propter</i> .
Fiendo <i>qua</i> , <i>quoniam</i> .	<i>ca</i> .
Se, <i>ut</i> .	Iar, <i>sed</i> .
De, <i>si</i> .	Ci, <i>arqui</i> .

De

De quumvā, si quomodo.	Dreptāceea, proinde.
do.	Cu quat mai mare.
Prequm dāra, sic ut	quoniam major.
ergo.	Cu atat mai tare, tanto
De aqua, quod si, vel si.	fortior.
Altadāta, alias.	De quumvā, casu quo.
Parānumai, nisi tan-	Quāt nu, quāt.
tum.	Sāu, vel, aut, seu.
Nūmāi, tantum.	Sūat, item.
Allā dāra, neque.	Ime, imo.

Keliqua, quae vide in Adverbīis.

C A P U T XVII

De Interjectionibus.

§. 38. Interjectiones, quibus animi motus,	
& passiones exprimuntur, sunt istae:	
Ode! o si, vel ani-	Ch vāi! prob doler!
nām!	O dāta cu anima! ms.
Ahā! ab!	Ee animo!
Vāi! ux!	Cārate! apage!
Ch! ab!	Mai! beatus tu!

P A R S III.
D E S Y N T A X I

C A P U T I

De Syntaxi Articulorum.

§. I.

Ut ea, quae *Part. II. Cap. I. II. & III.* dicta fuere de ordine, quem Articuli tenent in Constructione cum Nominibus, nulla faciam de Syntaxi eorundem Articulorum sequentia sunt observanda:

I. Articulo indefinito Daco-Romani utimur: *Primo* in omnibus iis circumstantiis, in quibus adhibent Itali Articulum indefinitum *Uno*, Germani *Eis*, Hungari *Egy*. e.g. *Da mi o carte*, *da mibi aliquem librum*. *Am velut un Domn mare*, *vidi aliquam magnum Dominum*. &c.

Secundo. Quando aliquem aut valde extollimus, aut valde deprimimus: *Ferbo* quando plus significamus, quam dicimus. e.g. *Aumurit un Cesar*, *Si tu nu ei murit?* *mortuus est unus Cesar*. *& tu non morieris?* *Un várvar se dica aceasta unui Roman?* *barbarus, ut dicat hoc Romano!*

§. 3. II. Articulo definito, quo nemp̄ res determinamus, utinur in iis circumstan-
tiis, in quibus utuntur Itali Articulo II.,
Germani Orr, Hungari A., vel &c. e. g.
Homul e moritor, homo est mortalis. Tāta'l
bon plāce pe filii, pater bonus amat filios.

§. 4. III. Quando volumus proferre ali-
quid omnino indeterminatum, adhibemus
Nomina sine ullo Articulo. e. g. Tipa legn
nu piatra, project ligum, non petram.

Reliqua de Articulo vide Part. II. Cap. I.
II. & III.

C A P U T II.

De Syntaxi Nominiuum, & Pronomiuum.

§. 5. Plura Nomina Daco-Romana in eadem
Constructione posita sic construon-
tur invicem ut apud Latinos, ideo de his
regulas speciales tradere, opus non est.

§. 6. Neque etiam necessarium est doce-
re, qui construantur cum Adjectivis, aut
Pronominibus, quum etiam de his egerimus
Part. II. Cap. II. & III. Sed ea solum com-
memoranda sunt, in quibus a Latinis diffe-
runt, aut hucusque dicta non fuere. Sit
itaque Regula

I. Ablativus instrumenti, qui a Latinis
absque ulla Praepositione, a Daco-Romanis
adhibetur cum Praepositione Caw. e. g. Pun-
ge

ge cu cutitul, *pange caltro*. Tâie cu secutea, *scinde securi*.

II. Pe Accusativi rebus inanimatis apponere non est opus. e.g. Du pâcul deaici, *asporta palmam bisac*.

III. Rebus animatis solet apponi *Pz*, ut distinguiatur agens a paciente e.g. Leul au invins pe urs, *Leo vicit ursem*.

Nota. Dixi *Pz ursi*, & non *Pz urſul*, quia non determinavi, quem ursum: quod cum fieret, si Adjectivum, vel aliud aliquid rem determinans aut expresse adderetur, aut saltem subincoligeretur, e.g. Leul au invins pe ursul celil măre, *vel* pe ursul domnului, *Leo vicit urſus ilium magnum*, vel *urſus dominii*.

IV. Si Substantivum, quod in una constructione expressum fuit, in altera ejusdem discursus recurrat, ne superius repetatur, omittitur, atque ejus loco positur solus Articulus, definitus quidem, si Substantivum omnium fuit masculinum, secus indefinitus. Clarius: loco masculini positur *L.*, & loco foeminei Substantivi *O*, de quorum collocazione in Constructione hec nota:

I. Si adest in Constructione Verbum auxiliare, illi praeponuntur immediate. e.g. Dătutiu cutitul? *deditne tibi culcrum?* Mi l'-au dăt, *dedit*, vel potius, *Mibi illuc dedit*. Dătari au penna-a? Mi o au dăt, *Mibi dedit illam*.

II. Si non adest auxiliare, sed adfunt Dativi Pronominum personalium sive contracti, ut Mi, ti, si; Ni, vi, si, sive non contracti, ut Mie, tie, sie; nous, vous, sie, ponuntur immediate post hos Dativos. e. g. Dat *ei* cutitul? Dat *te* tibi *culturum*? Da *ti* pennas? Dat *te* tibi *pennam*? Mi'l da, Mibi *illum* dat. Mi o da, Mibi *illam* dat, quod latine dicerem: Dat.

III. Si nec auxiliare, nec Dativi Personalium adfunt, ponuntur illico post verbum finitum. e. g. Da *oi* cutitul lui Petru? Da'l. Dat *oicu* *culturum* Petru? Da *illum*.

Note. Loco Da'l potest dici etiam Da'l *lui*. Ea *illum illi*, videlicet masculo: nam si foemina foret, deberet dici: Da'l *ei*, da *illute illi*.

Note 2. Da *ei'l*, da *ei* *illum*, quamvis de solis foemineis dici deberet, tamen dicitur communiter etiam de masculinis. e. g. Da *oi* lui Petru, *et* Da *oi* Anna-*ei* cutitul? *respondeo*, Da *ei'l*. &c.

V. Nomina propria Vitorum, item vox Dieu, si post illa sequatur Adjectivum, vel Possessivum aliquod, recipiunt Articulum definitum seu alia Substantiva, in omnibus casibus; secus tantum in Genitivo, & Dative volunt ante se illum habere. e. g. Dieul meu, Deus *meus*. A Diecului meu, Dei *mei*. &c. A lui Dieu, Dei, Lui Dieu, Deo.

VI. Numeri ab unitate incipiendo usque ad vicelimum exclusive volunt habere post le-

se Nominativum Pluralem; (si unitatem exceptias, in qua, nec non in binario, & ternario, etiam in Genere concordant) a viceclimo vero usque in infinitum desiderant post se habere Ablativum cum Praepositione De. e.g. *Un hom, unus homo. Q muliere, una mulier.* *Duo Barbati, duo viri. Doa femei, duas feminæ. Trei tauri, tres tauri. Trei juuence, tres juuenceæ. Patru juuenci, quatuor juuenci.* Dicee cerbi, decem cervi. Nove spradicce pesci, novemdecim piscer. Doa dieci de corbi, viginti corvi. Doa dieci si un de vulturi, viginti & unus vultures. Trei dieci de pâletti, triginta passeris. &c.

VII. Accusativi Pronominum personalium *Ei, Tu, solent adhiberi in Constructione contractioni, Pronominis Ell absque contractione;* omnes autem absque particula *Pt,* si semel tantum ponantur. e. g. *Me judeca reu, me judicat malum, vel reum. Te, ell, ne, ve, eli vede eu ocli rei, Te, illum, nos, vos, illor aspicit, vel videt malis oculis.*

Quando tamen idem Accusativi bis ponuntur, ultimo positi loco nec contrahuntur, & etiam particulam *Pt* conservant. e.g. *Te judeca pe tene reu, Te judicat te reum, vel malum. &c.*

Reliqua, quæ ad Syntaxim Nominum, & Pronominum spectant, nec hic recensita sunt, aut pergunt licet apud Latinos, aut dicta suæ in 2. hujus opellere parte.

C A P U T III.

De Syntax Verborum.

§. 7. **Q**uod Syntax Verborum Daco-Romanorum adaequat, ea ferme coincidit cum Syntax Verborum Latinorum. Hoc tamen non obilitate esto Regula

I. **O**mnia Verba volunt habere Nominativum expreßum, aut tacitum. e. g. Eu am cantat lauda lui Dieu, *ego ecclisiæ laudem Deo.*

II. **O**mnia Verba Activa regunt Accusativum. e. g. Cauta carteæ, *quare librum.* Tiene lumenas, *tene lumen.*

III. **V**erba, quæ in Latina lingua Dativum regunt, eundem etiam in Daco-Romanæ habere volunt. e. g. Da mi ápa, se beu, *da mibi aquam, ut bibam.*

IV. **Q**uae Verba apud Latinos Genitivum regunt, apud Daco-Romanos regunt Ablativum cum Præpositiose *De.* e. g. Adati à mente de mene, *mentineris mei.* Nuti uitæ de mene, *non obliviscaris mei.*

Note. Hæc Regula etiam Adjectivis, regentibus Genitivum apud Latinos, conuenit, nam & illa apud nos regunt Ablativum cum Præpositione *De.* e. g. Plen de reuâtre, *plenus reiatis,* vel *malitis.* Posthitor de laude, *cupidus laudis.*

V. Verba auferendi praeter Accusativum regunt Ablativum cum Præpositione *De*, ab. e. g. *Deparță delă meue lumenă, remova a me lumenă.*

VI. Quæ internam ablationem significant, regunt Ablativum cum Præpositione *Den.*, e., v. ex. v. g. *Scote'l den cășă, excuze illum e domo.*

VII. Quæ timorem, gaudium, admirationemve significant, regunt Ablativum cum Præpositione *De*, & Accusativum Personæ, quacum concordant. e. g. *Me tem de ell, times illorū. Eucurate de filii tui, gaude de filiis tuis. Me mir de tene, miror te.*

VIII. Verba regentia Accusativum, vel Dativum Personæ, ad majorem expressionem subinde utrumque duplicant, ita tamen, ut primum contrahant, secundum vero absque ulla contractione posant, & quidem Accusativum cum particula *Pe*, quæ dum contracte ponitur Accusativus, (uti jam diximus Cap. precedent) omitti solet. v. g. *Te lăud pe tene, laude te. Se lăuda pe sene, laudat se. Mi zu dăt mie pane, dedit mili panem.*

IX. Verba, quæ in lingua Latina Infinitivum postulant, eundem postulant etiam in Daco-Romana. v. g. *Invăție'l à vorbire, doce cum verba facere. Ne am urit à scriueră, sănștevi jeribere.*

Nota. Diximus jam in Parte 2. dum de Infinitivo primæ Conjugationis ageremus, quod ultima syllaba RÆ Præsentis Infinitivi in loquendo non pronuntietur. Hujus admonitionis cave obliviscaris.

X. Verba, quæ motum, aut quietem in loco significant, sic construuntur: Ad interrogacionem *Unde?* quo? regunt Accusativum cum Präpositione *La*, ad. e.g. Se audiuit là Roma, *Romanum iuit*. Purcede là Italiæ, *procedit*, vel *proficitur in Italiam*.

Ad interrogacionem *Unde?* ubi? Ablativum cum Präpositione *In*, in. v.g. Am fuit in Româ, *fui Romæ*. Siede in Bucureşti, *sedet Bucureştini*.

Ad interrogacionem *Deinde?* unde? regunt Ablativum cum Präpositione *Den*, ex, si internum quid volueris exprimere, secus eum Präpositione *Dela*, 2. vel ab. e.g. Am venit den Iaşi, *veni Jatis*. Au fugit dela Româ, *fugit Româd*.

Excepe vocem *Cîsa*, domus, quæ cum iisdem verbis sic construitur:

Ad interrogacionem *unde?* quo? vel ubi? si volumus significare, quod sit intus in domo, aut quod in eam intro pergit, *In cîsa*, in domo, vel in domum; secus dicimus: *A cîsa*, domi, vel domum.

Ad interrogacionem *Deinde?* unde? pariter dicimus: *De à cîsa*, domo, & *Din cîsa*, e domo.

XI. Quando interrogamus aliquid, in constructione Verbum auxiliare postponimus principali. v. g. Facut au? fecisse? Duce se vā? ibitne? Fost au facut? feceratne? v. g. Facut au fost? idem.

XII. Verba denotantia tempus ad interrogationem *Quand?* quando? regunt Accusativum cum Articulo definito, si tempus, quod exprimi debet, sit indeterminatum. v. g. Quand ai putere venire là noi? Quando possest venire ad nos? Quand ai trecut pen lăsi? Quando transivisti per Iassium? RESPONDEO: Dia, noctea, demineatia, seara, văra, primavăra, toamna, iuernia, Domineaza, Lună. &c. De die, nocte, manz, vesperi, de astăzi, vere, anummo, bytene, die Dominică, Lună. &c.

Si autem determinatum, Nomina dierum ponuntur ad Accusativum absque ullo Articulo, & Præpositione; v. g. Quand se ajuna in septemana? Quando jejunatur in hebdomada? RESPONDEO: Mercurii, si Veneri, Die Mercurii, & Veneris.

Nomina partium anni cum Præpositione *La ad*, si tempus sit futurum; cum Pronomine *Asta*, ista, (quod iisdem nominibus præponitur) si praeteritum. v. g. Me voi duce lá văra, ieo futura astăzi. Am fost ásta Toamna, fui prăterito anummo.

Ad interrogationem *Quâd?* quamdiu, quantum? respondendum per Ablativum

cum Præpositione *In*, vel sine illa semper tamen absque ullo Articulo. v. g. Quād si sicut in Romā? *Quādīus sedīsi Roma?* In cīnci ānni, vel Cīnci ānni, *Quīngue annīs.*

Cetera ad Syntaxim Verborum pertinētia poteris addiscere ex usu, & natura Syntaxeos Latīnae.

C A P U T IV.

De Syntaxi Adverbiorum, Præpositiōnū, Conjunctionū, & Interjedictiōnū.

§ 3. **C**onstrūtiō harum partium Orationis apprime convenit cum Constrūtiōne Latīna carūndem. Idecirco speciales de illa regulas tradere, haud neccesse est. Notandum nihilo tamen minus, quod Substantiā, dum Præpositio aliqua eis adjungitur, soleat præponi Adjectivis quibuscunq; v. g. Se au sculăt incontra barbătului meu, *injurexit contra memm maritum.* Au venit delă Imperătūl Turcesc lă Imperătūl nostră Romanilor un Trimis, *Fenit ab Imperatore Turcico ad Imperatorem nostrum Romanorum aliquis Legatus.*

APPENDIX.

*De formandis Daco-Romanis Vocibus
et Latinis.*

§. 9. In prima hujus operis parte tanta di-
ximus de Orthographia Linguae Da-
co-Romanæ, quanta sufficerent, ut non so-
lum recte pronuntiandi, recteque scribendi
regulam, verum & voces rite formandi nor-
mam inde pereipere possis. Hoc non ob-
stante e re fore existimamus, ut ea, que
ibidem paucis complexi fuimus, hic sub his
explicemus, tradamusque certam, quantum
fieri poterit, voces Daco-Romanas & Latinis
formandi regulam. Quia ex re illud emo-
lumenti capiemus, ut & nos farrazini Vo-
cabulorum, que ceteroquin exscribere de-
beremus, parere, & tu Lector! eadem lon-
ge facilius addiscere possis. Sit itaque Re-
gula

I. Nomina primæ Declinationis Latino-
rum desinentia in *A.* fiunt Daco-Romana-
dum pronuntiantur secundum datas in pri-
ma parte a nobis regulas, nec ultimum *A*
accentu notatur. e. g. *Lana*, *lana*. *Luna*,
luna. *Porta*, *porta*. *Pálma*, *pálma*. *Petra*,
petra. *Unda*, *unda*. *Bélca*, *bélca*. *Limba*,
limba. *Ripa*, *ripa*. &c.

Sie sunt etiam desinentia in *A.* v. g. *Filia, filia. Sodomia, Sodomis. Camisia, camisia. Scientia, scientis. Benevolentia, benevolentia.* &c.

II. Nomina Masculina, & Neutra desinentia in *U*, nec non desinentia in *Um, U,* & *Ur.* sunt Daco-Romana amittendo *U*, *Um, U,* & *Ur,* & servando pronuntiationem a nobis in prima parte praescriptam. e. g. *Domi, dominus. Lac, lacus. Sacre, sacrus. Pecc, peccut. Nas, nasus. Nap, napus. Fruct, fructut. Respons, responsum. Lut, lutum. Plumb, plumbum. Pom, pomum. Cap, caput. Corn, cornu. Gel, gelu.* &c.

Excipe Latus Substantivum, & Genus, quorum primum format *Laurae*, secundum *Genuscle*.

III. Foeminea tertiae Declinationis desinentia in *Us* sunt Daco-Romana dum ponuntur in Ablativo singulari, quarte vero Foeminea desinentia in *Us*, mutando *Us* in *A.* e. g. *Virtute, virtus. Sierbitute, servitus. Mana, manus.* &c.

Excipe Foeminea tertiae desinentia in *Us*, si in Genitivo singulari exeat in *Dis.* Hæc enim E Ablativi mutant in *A*, dum sunt Daco Romana. e.g. *Lauda, laus. Frauda, fraus. Froudia, frout, froudut.*

IV. Nomina secundæ Declinationis desinentia in *Ius*, sunt Daco-Romanae mutando *Us*

U in *E*, & excentia in *Eus* amittendo s. e. g. Rádic, *radus*. Georgie, *Georgius*. Dieu, *Dens*. Málieu, *vel* Máliau, *malius*. Reu, *renz*, *vel* *malus*. &c.

Ast *Filius* format *Filiu*.

V. Nomina tertiae Declinationis definita in *TIO*, sunt Daco-Romana, posita in Ablativo Singulari, & mutato *T* in *C*. e. g. Tecione, *tisio*. Rogacione, *rogatio*. Inclinacione, *inclinatio*.

VI. Voces omnes desinentes in *Io*, *Eo*, & *O*, non potum sunt Daco-Romana amittendo has easdem syllabas, *vel* vocales. e. g. Aud, *audio*. Dorm, *dormio*. Ment, *mentior*. Tac, *tacco*. Sied, *sedeo*. Ved, *video*. Pon, *pono*. Son, *soso*. Hom, *homio*. &c.

Excipe Verba Monosyllaba, item bifylla in *Io*. Harum enim prima sunt Daco-Romana mutando *O* in *Ai*, & secunda vertendo *O* in *U*. e. g. Stáu, *sto*. Dán, *do*. Sciu, *siu*. Fiu, *fio*. &c.

Mollio quoque format *Mollu*.

VII. Nomina tertiae Declinationis excentia in alias Consonantes præter *Ur*, & *Ur*, de quibus jam diximus, item Nomina quintae Declinationis Latinorum sunt Daco-Romana, si ponantur in Ablativo Singulari. e. g. Sole, *sol*. Oue, *ovis*. Lente, *lentis*. Ferbente, *fervens*. Berbecc, *veruex*.

Pulbere, pulvit. Cetâte, civitas. Bonatâre, bonitas. Glacie, glacies. Fâcie, facies &c.

Excipe delinquentia in R, quæ sunt Daco-Romanæ accipiendo Accentum gravem in ultima syllaba. e. g. Pipèr, piper. Facator, fabor. Legatör, ligator. &c.

Imperator tamen format Imperat̄.

Dies etiam format Di. Serpens, Serpe. Ros, Roū. Vertex, Vér̄u. Culmen, Culme. Judex, Jude.

§. 10. Hæ sunt regulæ, quæ observari debent, ut e Latinis Daco-Romanas voces formare possis. Hæ nihilominus haud sufficient, necessarium namque adhuc est, ut & litteras aliquas in alias vertas, posteaquam secundum datas jam regulas e Latinis vocibus Daco-Romanas feceris. Idcirco sequentia observato:

I. L simplex, quod apud Latinos inter duas Vocales, aut Diphthongos possum fuit, apud Daco-Romanos notatur Spiritu alpro, atque ut R pronuntiatur. v. g. Sol Ablativum habet Sole, & Daco-Romanæ vox sit Sâl'e. Sol, Sole, Sol'e. Palai, Pál. Popalas, Popôl.

II. E, quod apud Latinos stat inter duas Vocales, apud nos mutatur in V. e. g. Herrere, nos dicimus: Hâvere.

III. V, quod fuit inter duas Vocales possum apud Latinos, apud nos mutatur in U. e. g.

e. g. *Vivat*, non dico juxta secundam regulam precedentis §. *Piv*; sed *Vin*.

IV. X Latinum apud nos mutatur in S.
e. g. *Alleluia*, *Alexander*. *Ehre*, *exire*.
Tiefere, *senere*.

V. D. L. S. & T. posta ante E. initio vocum saepe affumunt immediate post se unum L e. g. *Dieu*, *Dest*, *Liepure*, *lepus*,
Sied, *fedor*, *Tien*, *sensu*.

VI. P, quod in vocibus Latinis stat immediate ante, vel post Consonantem aliquam, apud nos Daco-Romanos plerumque mutatur in S. e. g. *Pulbere*, *paleis*, *Berbece*, *cervex*, *Sbot*, *avolo*. &c.

Quando adhuc mutatur P in S, & viceversa, item reliquæ Litteræ in alias, facilius ex usu percipies.

VOCÁVULLÁR

ROMANESC SI LATENESC

VOCABULARIUM

DACO-ROMANUM ET LATINUM.

I. Despre Dieu, Spiriti (*Duchuri*), si
celle, ce se cuven lor.

*De Deo, Spiritibus, & eis, que illis
conveniunt.*

D ieu, <i>Deu.</i>	Nascatore de Dieu,
Tătă'l, Filiu'l, Duchul sant, <i>Pater, Filius, Spu-</i> <i>runc sanctus.</i>	<i>Dirxera.</i>
Santa'a Troitiz, <i>Sancta</i> <i>Trinitas.</i>	Sant, <i>Sanctus.</i>
Facatòr, <i>Father, Creator.</i>	Viuatia a ce vă se sic, <i>vita futura.</i>
Factura, <i>factura, creatura.</i>	Imperaticea cel'urilor, <i>regnum celorum.</i>
Mantuitor, <i>Saluator.</i>	Deavoll, <i>diabolus.</i>
Mantuire, <i>soter.</i>	Drac, <i>demus, drac.</i>
Rescomparatòr, <i>Redeem-</i> <i>tor.</i>	Nalucă, <i>probatio.</i>
Mangaiòr, <i>confidans.</i>	Fardineu, <i>abom.</i>
	Idoli, <i>idolani.</i>
	Idol-

Idoliátra, <i>idolatria</i> .	Rogacione, <i>repetitio, oratio</i> .
Hipocrita, <i>hypocrita</i> .	Credentie, <i>fides</i> .
Hieretic, <i>hereticus</i> .	Dogmata credentieci, <i>articulus fidei</i> .
Blaftamatör, <i>blaſfemator</i> .	Pénitentie, <i>penitentia</i> , <i>penitentia</i> .
Faciárnice, <i>hypocrite</i> .	Infrangere, <i>infringere</i> .
Baſileea, <i>Baſilica, Ecclesie</i> .	Botter, <i>botrys</i> .
Templa, <i>tempora</i> .	Cumeneacatura, <i>communia</i> .
Adunare, <i>congregatio</i> .	niv.
Sierbire de Dieu, <i>cultus</i> <i>divinus</i> .	Icona, <i>icona</i> .
Cueerdecie, <i>religio</i> .	Altár, <i>altare</i> .
Evlávie, <i>deorsim</i> .	Inviuáre, <i>resurrexis</i> .
Concione, <i>concilio</i> .	

II. Despre Lume, și despre Elementuri.

De Mundo, & de Elementis.

Lume, <i>mundus</i> .	Volbura, <i>volva</i> .
Cel, <i>caelum</i> .	Vent, <i>ventus</i> .
Plánneta, <i>planeta</i> .	Eur, <i>Eurus</i> .
Cometa, <i>cometa</i> .	Austr, <i>Auster</i> .
Luna nouă, <i>nebulosum</i> .	Bore, <i>Boreas</i> .
Fklips, <i>eclipsis</i> .	Zefir, <i>Zephyrus</i> .
Cureubeu, <i>irris</i> .	Nor, <i>nubes</i> .
Stelle, <i>stelle</i> .	Ploue, <i>pluvia</i> .
Foc, <i>ignis</i> .	Roz, <i>rosa</i> .
Aer, <i>aer</i> .	Bursa, <i>prænina</i> .
Tierra, <i>terra</i> .	Nadusália, <i>agnus</i> .
Cutramurul pamantu- lui, <i>terra nostra</i> .	Caldura, <i>cælora</i> .
	Stirie, <i>stria</i> .

Negula, nebula.
Fulger, fulgor.
Tonet, sonans.

Traznet, fulmen.
Ceagia, caligo.

III. Despre Pamant.

De Terra.

Dealh, colli.	Morment, monsuum,
Vâlă, vallis.	sepulcrum.
Sies, plasmus.	Selba, padure, silva.
Adanc, abyssus, vel adun-	Tufa, tuftum.
cas.	Arena, arena.
Afund, abyssus, vel pro-	Pulbere, pulvis.
fundus.	Lut, lutum.
Profund, profunditas,	Mare, mare, vel oceanus.
vel profundus.	Riu, rium.
Luncă, vel Rât, pra-	Parau, rivulus.
tau.	Fântana, fons.
Pâsuncă, pascuum.	Putiu, putus.
Desert, desertus.	Monte, munt.
Ripa, ripa.	Ponte, pons.

IV. Despre Temp.

De Tempore.

Ann, annus.	Meadia nocte, media
Luna, mensis.	nox.
Septamana, septimana.	Sera, vesper.
Di, dies.	Altădi, hodie.
Nocte, nox.	Mane, cras.
Diolă, nocturna.	Poimane, perennit.
Meadia di, meridiani.	Hieri, ieri.

Allătaheri, <i>sudare</i> , <i>ser-</i>	Dupa cena, <i>post cenan.</i>
<i>em.</i>	Dupa prandii, <i>post pran-</i>
Dupa iunieadi, <i>generidem.</i>	<i>dium.</i>

V. Despre hom, si despre partile homului.

De Homine, & de partibus Hominis.

Trup, <i>corpus.</i>	Dente, <i>dens.</i>
Pelle, <i>cutis.</i>	Mâșca, <i>maxilla.</i>
Câp, <i>caput.</i>	Bârba, <i>barba.</i>
Peli, <i>pili.</i>	Mustașe, <i>mystac.</i>
Crestăt, <i>virga.</i>	Grumăz, <i>callus.</i>
Ceașa, <i>occiput.</i>	Cerbice, <i>cervix.</i>
Capagina, <i>cravina.</i>	Falci, <i>franci.</i>
Criș, <i>coronae.</i>	Humer, <i>humerus.</i>
Fronțe, <i>fronte.</i>	Spăte, <i>wt dos, dorsum.</i>
Vult, obrăz, Fâcie, <i>volvis, facies.</i>	Spinare, <i>spina.</i>
Oel, <i>oculus.</i>	Brâz, <i>brachium.</i>
Lumină oculului, <i>pr-</i>	Cot, <i>cubitus.</i>
<i>pilla.</i>	Pugn, <i>prognas.</i>
Spran-gene, <i>supercilie.</i>	Mană, <i>manus.</i>
Gene, <i>olla.</i>	Deget, <i>digitor.</i>
Temple, <i>tempora.</i>	Ungiuș, <i>unguis.</i>
Lârmă, <i>lacryma.</i>	Pect, <i>petitus.</i>
Năs, <i>nasus.</i>	Sep, <i>stans.</i>
Nari, <i>nasus.</i>	çığa, <i>manus.</i>
Bucă, <i>bucca.</i>	Pantece, <i>ostenter.</i>
Orele, <i>auricula.</i>	Bulic, <i>umbilicus.</i>
Gulă, <i>or, oris.</i>	Lăture, <i>lunx, luteris.</i>
Limba, <i>lingua.</i>	Cofă, <i>osula.</i>
	Buci, <i>varix.</i>

Cop.

Copfa, <i>frunză</i> .	Bâlla, <i>frunză</i> .
Genuncle, <i>picioare</i> .	Muc, <i>mucus</i> .
Floier, <i>ribă</i> .	Medua, <i>medula</i> .
Os, <i>os</i> , <i>os</i> .	Tusă, <i>inflăcătura</i> .
Peciol, <i>pechiu</i> .	Sudore, <i>transpirație</i> .
Tálpa, <i>palmă</i> .	Audit, <i>audiere</i> .
Mâge, <i>vîscera</i> .	Vediut, <i>vizură</i> .
Anima, <i>spirit</i> .	Miroslit, <i>odorară</i> .
Piemana, <i>palară</i> .	Gust, <i>gustură</i> .
Ficăt, <i>jură</i> .	Pipait, <i>saltură, palpărie</i> .
Venen, <i>venerie</i> , <i>lădă</i> .	Suflet, <i>anima</i> .
Sprena, <i>spina</i> .	Inteligere, <i>inteligere</i> .
Rénuncel, <i>renunțare</i> .	Volie, <i>volunție</i> .
Sange, <i>sangvină</i> .	Precepere, <i>ratio</i> .
Vene, <i>vene</i> .	Judecăta, <i>judiciu</i> .
Stomac, <i>stomac</i> .	Aducere à mente, <i>memoria</i> .
Belică, <i>vîscera</i> .	Cuger, <i>regăzire</i> .
Scopit, <i>șaravă</i> .	

VI. Despre scaderile homului.

De Defectibus hominis.

Schiop, <i>claudor</i> .	Bâllămut, <i>baller</i> .
Ciungărit, <i>morbus</i> .	Surd, <i>surda</i> .
Orb, <i>cocor</i> .	Plesing, <i>cabot</i> .
Cehr, <i>frade</i> .	Lurătee, <i>limatice</i> .
Gârbov, <i>gâtul</i> .	Nebon, <i>stăru</i> .
Gangăv, <i>hârtă</i> .	

VII. De Vestimente.

De Vestimentis.

Capeneag, palam.	Mentec, chemis.
Haina, habita.	Guler, collare.
Haine de ferbatori, ha- buci ferulic.	Camista, indumentum.
Haine de tote dicle, habuci quotidiana.	Izment, funeralia.
Dulmâna, moice.	Nastrâma, propria.
Maneca, manica.	Manulia, cibaristica.
Cingatore, cingulum.	Sabie, gladii.
Bomb, bâtar.	Anell, anulus.
Cioreci, collige.	Pectene, pecten.
Calçoni, calvi.	Bombuca, fistula.
Pectat, pectorale.	Cerchi, matres.
Sugmâna, braca.	Degetat, digitale.
	Pallarie, pugio.

VIII. De celle de lipse in căsa.

De necessariis in domo.

Mâla, mensa.	Sfredet, cerebrum.
Armâriu, armerium.	Sâpa, ligos.
Scion, sfînt, statuum.	Aci, acur.
Pât, lectus.	Acie, flum.
Plăpană, cultră.	Forseci, furfuri.
Petnă, pulvinar.	Callamar, aramanthum.
Lepericu, barecum.	Cetnealla, aramenum.
Urceol, arcisul.	Negrealla, aramenum.
Glaje, vîtrou.	Pannula, paucis.
Bute, dolina.	Penja, nla, pensum.
Secure, sciaris.	Canepe, cesabu.

Lin, lumen.	Klopotiel, <i>tinctubulum</i> .
Láda, cista.	Horn, canthus.
Farina, farina.	Grinda, trah.
Lárd, bordum.	Feresta, fructus.
Cáfiu, cibari.	Carbone, carb.
Ajet, aetern.	Tectone, tibia.
Oilei, oleum.	Flacara, flamus.
Cándela, candel, lucerna.	Scantelia, scintilla.
Lumine, lumen.	Fatu, fons.
Cándelabru, candelabrum.	Funingire, fuligo.
Mucár, mucilaginem.	Spuza, sputis.
Cuctor, furax.	Cremene, flet.
Foc, ignis.	Elea, fons.
Cenusei, cypri.	Annár, catalyr.
Frigare, uero.	Matura, sepe.
Tegáie, ferrago.	Mieče, uul.
Caldáte, alumin.	Báta, [?] baudis.
Pariote, paries.	Báston, [?] bastis.
Ulie, jasna.	Maciuca, clava.
Portá, porta.	Punga, morsipium.
cicimá, cardo.	Bánni, annarii.
Prág, lumen.	

IX. De celle ce se ásta in Grájd.

De iis, que reperiuntur in stabulo.

Armasáriu, equus ad- missibilis.	Cauall rošu, equus ex- fus.
Epa, equa.	Ordi, bordum.
Cauall álb, equus albus.	Fen, fons.
Cauall negru, equus n. gr.	Herba, herba.
	Pálie, frumenta.
	Ciut,

Cior, ciboru.

Bici, sagrum.

Penteni, ciboru.

Capeltru, ciboru.

Hien, frumentum.

Chiam, ciboru.

Sica, ciboru.

Cinga, lumen culturium,

Pochilla, pofilleux.

Scari, fraper.

Guncio, fumer.

Afen, afen.

Mandiu, amandier.

X. De Legumi.

De leguminibus, &c' aleribus.

Grade'a, herba.

Flore, flor.

Amarant, amaranthus.

Seanteuria, caryopodium.

Ruja, roja.

Viola, viole.

Tulpa, tulpe.

Cris,] lilia.

Lilleic,] lilia.

Majerann, majerane.

Florea folclui, delire-

pium.

Rosmarin, romarin.

Menta, menta.

Curcubeta, curcuma.

Cepa, cepa.

Svckla, pavonaria.

Hemeli, hemula.

XI. De Arbori, si de Pome.

De arboribus, &c' de fructibus.

Radacina, radix.

Trunc, trunco.

Rám, ramus.

Tropina, fructular.

Frondie, frondes.

Folie, folia.

Coje, cornu.

Pom, pomum.

Peta, perim.

Pruna, prunum.

Pericea, persicum.

Nuca,] nux, nucci.

Nuci,] nux, nucci.

Alluna, avellana.

Mandule, amygdala.

Cereale, cereali.

Mure, mura.	Nuc, nuc.
Gastana, Caſtana.	Afen, alant.
Ciupereea, ſunger.	Fraſen, fraſen.
Bul'ete, bulone.	Teli, tili.
Pom, pomar.	Soc, ſambucus.
Mal', malus, vel malum.	Vitia, vitis.
Per, pirus.	Allun, corylas.

XII. Despre Păſeri, Vite, Fere.

*De avibus, animalibus domesticis,
& feris.*

Camilla, canthus.	Kokos, Gâll, gallus.
Oue, ovis.	Pauon, pav.
Ariete, ovris.	Păſere, paſer.
Tiāp, turca.	Turd, turdus.
Mâția, carus.	Potârnica, perdix.
Siorece, mur, foica.	Grâur, phasianus.
Leu, leo.	Prepellitia, curvirostra.
Unicorn, unicorncus.	Vulture, vulpar.
Tigrida, tigris.	Grue, grus.
Lup, lupus.	Corb, corvus.
Vulpe, vulpes.	Ciora, cervus.

XIII. De Vietiuitorii ne taliāti.

De animalibus infestis.

Sierpe, ſerpens.	Verme, vermis.
Vipera, vipsa.	Lendena, leu, leon.
Siopârla, lacerta.	Pedoule, pedoula.
Fornica, formica.	Pulece, pulax.

Pâin-

Pâinjen, *panna*.
 Albina, *alba*.
 Grecutul, *grilli*.

Musca, *muscæ*.
 Tractor, *tractor*.

XIV. De Metâlluri.

De Metallis.

Bâie, <i>stibæ</i> , <i>bæja</i> .	Ferr, <i>ferrum</i> .
Aur, <i>aureum</i> .	Arâma, <i>æ</i> .
Argent, <i>argenteum</i> .	Rugina, <i>ruginæ</i> .
Argent vio, <i>argenteum</i> vixum.	Ariamante, <i>adamas</i> , Rubin, <i>rubinus</i> .
Culsator, <i>stannum</i> .	Smaragd, <i>smaragdus</i> .
Cioe, <i>metria</i> , <i>e quo fieri</i> <i>componer</i> .	Crisul'et, <i>crysophærus</i> . Margarită, <i>margarita</i> .

XV. De Colori.

De coloribus.

Intunecat, <i>fuscus</i> .	Mohorât, <i>violetta</i> .
Rosu, <i>rubor</i> .	Negru, <i>niger</i> .
Gâlbен, <i>flavus</i> .	Alb, <i>albus</i> .
Verde, <i>viridis</i> .	Sur, <i>canus</i> ,
Venat, <i>glaucus</i> , <i>venustus</i> .	Mieriu, <i>sublancus</i> ,
Venat luminat, <i>ceru-</i> <i>lans</i> .	Sein, <i>caeruleus</i> .

XVI. De Fracie, și Cognatie.

De consanguinitate, & affinitate.

Cafatorie, <i>conjugium</i> .	Fratie, <i>propinquitas</i> .
Necafatorințe, <i>celibat-</i> <i>us</i> .	Cognat, <i>cognatus</i> .

Parentē, parentes.
 Mái māri, mājores.
 Molis, avus.
 Molia, avia.
 Vitrec, vără.
 Măsecha, măres.
 Tăta, păter.
 Nămă, măter.
 Filio, fiu.
 Filia, fiu.
 Filiăstu, prinsene.
 Filiăstra, prinsene.
 Generē, genitor.
 Nuora, nora.
 Frate, frator.
 Sora, soror.

Nepot, nepos.
 Nepota, nepos.
 Stranepot, primogenit.
 Barbăt, maries.
 Muliecre, măres.
 Mire, păros.
 Mirealla, părosă.
 Incedentiat, difensare.
 Prunc, băzant.
 Nanăiu, parvulus.
 Nanăia, parvula.
 Veduv, călugăr.
 Veduva, călugăra.
 Infotăt, nescrătu.

*FORME DE VORBIT DE
SPRE LUCRURILE CELLE, CE
MAI ADESE ORI PEN INCUVENTARE.*

*MODI LOQUENDI DE IIS RE-
BUS, QUÆ SÆPIUS VENIUNT
IN SERMONEM.*

ANTAIAA VORBIRE. I. DIALOGUS.

<i>A intrebare pe cineva</i>	<i>Se scicitari aliquem de</i>
<i>dspre dsf, si dler</i>	<i>fua, suorumque va-</i>
<i>sai sanatate.</i>	<i>letudine.</i>

B ona demis?	B onus man?
neatia	Domnu-
Bona dia	le, vel
Bona sera	Domne!
Fire ai sanatos?	Dom-
Bene ai venie!	Bene
Qvum traesci? esti sa-	nica th.
natos?	
Sent sanatos: multiam	
lui Dumne Dieu, si	
Dominicei tâlc de	
cuvante bone.	
Dâr celiâ lâlti, quâli	E: reliqui, que insuper ha-
mâi ai, Pruncui, si	ber, Prel., & Familiâ?
Familiâ?	

Tot i se inclina fanato-
gi Domnieci tâle.

Dâr Betranul, Tâta'l
Domnieci tâle, quum
se măi porta ? viu c
anche ?

Cuia îi ell ne puten-
cios den di in di quâ
veechii,

Dâr à Domnieci tâle
Câsnici quum vide-
tiuesc?

Tot i sent fanatoli spre
sierbirea Domnieci
tâle.

Placati à sedere, qua-
ci si ostenit.

Bâ ostenit nus', tatuș
forțe bucurös și ple-
nî poruncia Domnie-
ci tâle; dâr căuta se
me intorn à căsa quât
măi rapede voi pute-
re.

Remani in pâce nana-
te ci măi vedere iâra.

Sierbul cell măi ple-
căt, îi măi humilit ál
Domnieci tâle.

Mânaei, Sororilor, și
Frătilor Domnieci tâ-
le le spone inclina-
gioi,

Omeni se inclinau fani De-
niarheni nra.

E frate, pâr Domne-
nienis nra, quomodo se
gar? eftor vînt ad-
ine?

Vînt U ille debilis de die
in diem sui fratre,

E Domnunis nra dom-
nici quomodo vîntu?

Omeni fani fani ad serva-
rium Domnunis nra,

Placat tili fidere, quia
eris lajus.

Non sunt lajus, tamen li-
beritate impleres man-
darem Domnunis nra;
sed debes redire domnun-
i quoniam ut potere,

Munres in pace donec se
nrum videbo.

Servus fabriiffissim, atque
benivolens Domnunis
nra.

Mari, Sororibus, U Fra-
tilor Domnunis nra
sic incruentis, U be-
ne

cinei, și volie bona
de la mine.

Ti o săcă pe volie.

non valuerem (gan-
dium) a me.

Satisfaciam valuerati me.

ADOAA VORBIRE.

A-clamare Hospti.

Păre, qua bâte cine-
vă lă ușă.

M'oi duce, se ved că-
ne e.

Cine ești și-collea?

Hom bon, și Farcăt.

Pe cine căvei?

Cere pe Prealumină-
tul Domn, acăla este?

Vedi bene, e acăla,
pentru ce?

Ab poftă, se am noroc
de a vorbire cu Ma-
riea să.

De la cine ești trimis?

De la Maria Iza Băro-
bul N.

Intra, și áspectă pușin,
pan' ei voi spune.

Sierbul Prealuminătu
lui Domn N. ar vre-
re, să te vorbește.

Fa, se intră.

II. DIALOGUS.

Iavitare Hospite.

Appare aliquis palpare
foras.

Ita uisitor qui est.

Quis eri ibi?

Homo bonus, vel Amicus.

Quem queris?

Quare Illusterrimum De-
minim, est tu domu?

Unicus, est domu, quare?

Opaturum, ut bacteres sur-
mum hauendit cum Il-
lustrissime (Magnitudi-
ne) sua.

A quo er transmissus?

Ab Illustrius sua Boro-
bul N.

Iuris, Et expelle uisitorum,
domus ibi expassata.

Siccas Illusterrimi Domini
N., uolat ibi legat.

Fox, ingrediamur.

Fox, illa-

Mărcia saa, Domnul meu inclinandu-se te salută, Prealuminăte Domne, să te roga, să te humilici și prandire mană la ell.

Sponde Mariucci sale sărbire, inclinare, să salutăre de la mene, să quăl voi curenți.

Mai prandu-vă cineva la Domnul tau?

Vor mai prandu unii dentru ecclii mai buni fărtăti și lui.

Pe quăl acumă voli, săci invitat.

Măsaa se asternet, și Hășpetii se adună.

Audiți fierbilor! asterneti măsaa, qua indată vor bate doa spradice.

Pentru quătă sepe se asternem?

Mai Petre! quătă tău dis, qua or veni la prandii?

O săfără de Soție Ma-riucci răde, quătă și ve-

Iustitiae tuae, Heros meus inclinando se te salutat, Illustrissimus Domine, regnante, ut velu (te humiliis) eras apud illum prandere.

Dicitur Illustratui sue servum, inclinandum, Ut salutem a me, Ut quod tam invigam.

Prandibane alibi aliquis apud nunc Dominum?

Aliibi prandibunt aliqui e multis ictibus ejus eviciti.

Quar nunc vobis invitari.

Mensa sternitur, & Hostes spites convenient.

Audite servi! infirmare mensam, quis illicet fimbriae disorderit.

Pro quo personis sternimus?

Hoc tu Petre! quo te adiunxisti, se te venient ad prandium.

O s. pater Secundus Ille frater meus, quo venier

veni cu toti trei Ne-	cum omnibus triplex Ne-
poci, si cu Nuora la.	patibus, Et cum Nuru sua
Ahă dăra alterneri pen-	laque Recens pro fede-
tru sefle ipra diece,	sua.
Aici sunt atate cutite,	Hic sunt varidus calix,
furcutic, linguri, si	forcella, cibularia, Et
Sâlveturi.	mappalis.
Unde sunt salaritieie?	Ubi sunt salina?
Plenes de sal'e?	Sauvus plena salis?
Du te in coqvna si ad-	Perge in culuum, Et ad-
teliereie, si patenile	fer orbiculari, Et patenae
(blidele) celle de cu-	pannace.
futor.	
Pone pachărele celle	Pone pacula crystallina in-
de cristall intraurite	aurata ad mensam.
pe măsa.	
Toemește schopalele in-	Congressus fidet in ardorem.
rând.	
Tote sunt găchi: da de	Omnis sicut parva: fac
seine Maneci săle.	sciat illustritas tua.
Prealuminare Domine!	Illustrissime Domine! cui
bucătele' puse pe	sunt mense appassii.
măla.	
Se fide: lă măsa, se	Affidetur mensa, man-
manca, si se beze.	ducatur, & bibitur.
De ve place Dominii-	Si placet Dominumque
lor vorire, se ne po-	vestris, ponamus nos ad
nem lă măsa, qua se	mensam, quia frigescunt
vor recire bucatele	fructu.
Luuativa locupti, si se ar-	Accipit nobis loca, Et fi-
oue după placere, si	der juxta placuum, Et
fara	

sara de allegere, sara ceremonii, quasi toti sentem farrati.

Zamia aceasta e facuta tocmă pe gustul meu.

Nu gandei, qua esti se fengul, qual'ui ei placere, qua si noi aceasta dicem.

Carnea cea de vacca, de vitell, anche mi au placut, tam emi mai placere aceasta de cerb, de capriota, de galina, de porc. &c.

Dati ne de beuut.

De qual'c vin potun citi sev' adue ? de celi rosu, sau de celi alb ?

Ada de celi rosu.

Quum ve placere vinul acesta ?

Forte bene.

Placave Domnilor vostre à manancare, si à beuere.

Nu te osteni à ne ambiere, qua mancam, si beuem den graciea Domnicii tale.

indiferentiam, atque
ceremonii, quoniam omnes
fueri amici.

Hoc juculum est prepara-
tum plane ad menu gastrum.

Non poteris te fidem (fin-
gulum) rife, cui placet,
qua si uas hoc dicimus,

Carcabula, vitulina, etiam
placuit mihi, nam non plus
mihi placet hoc cervus,
caprina floccata, galina-
era, fuisse. &c.

Dare vobis ad bibendum.
De quali vino mandaret
se vobis servari de ru-
brar, vel de alio ?

Adfer de rubro.

Quoniam placet vobis vinos
alios ?

Opcione.

Placere Dominiensibus ve-
stris manducare, & bi-
bere.

Nu te fariges nec alter-
nari, quia manducamus,
Et bibimus ex gratia De-
monum nostrorum.

Biga vin pachârnice.	<i>Infunde viuum pachârnice.</i>
Se beuem pentru iana- tatea fătăilor noștri.	<i>Sibaratu in fătum amic- orum nostrorum.</i>
Pentru sanatatea Do- minilor voștre:	<i>Pro salute Domini nostri nostrorum.</i>
Dumne Dieu ve tie in- tru multi ani în pă- ce fătăloși, și fericiți.	<i>Dominus Deus conferreret vobis per mea misericordiam in pace fături, atque bracu.</i>
Forte frumos eti mul- tiamicim, și alisderea eti posthui tote celle bone.	<i>Paleoberryne gratias vobis agimus, ut per huc pre- cavimus tibi omnia bona.</i>
Forte eti multiamicim de prandiu bon.	<i>Hanniballus gratias vobis agi- mos pro hunc prandiu.</i>
Nu este pentru ce se- mi multiamicimi:	<i>Non est, car gratias mili- agamus:</i>
Ve rog se luuăti in nume de bune, și se fii erectori.	<i>Per reges, accipite in bonam partem, ut iugulare.</i>

ATREIA VORBIRE.

*De multorea temporalui,
și de borele dilelor.*

Ce temp este?

E ferent.

E reu temp.

Incepe à soflare ventul.

Băte vent.

Asta noće au cadiut
bruma, nive, gran-
dine.

De-

III. DIALOGUS.

De vicissitudine tem-
poris, & de horis diuinum.

Quale tempus est?

Seruum est.

Malum tempus est.

Incipit flori ventus.

Ventus flos.

Hoc nocte occidit bruma,
nix, grande.

A

Delà media nocte tot	<i>A media nocte fruper ven-</i>
ringe.	<i>tinge.</i>
Om ávere ploa.	<i>Ploamus balinum.</i>
Ploa afara?	<i>Ploamus fortis?</i>
Nu nuncui ploa, cí anche li fulgera	<i>Nu rannum ploa, sed rannum fulgerat.</i>
Nu e temp le jaci in pár; icollate, n'audi quasi toná, li traz nelice?	<i>Nu est tempus jaculi in pár; elevata, non audiri qui sonat, Et fulgurat?</i>
Cald e áfara?	<i>Caldum est fortis?</i>
Bá, ácata de máre frig ao lori alia dementia- tia quát tote ápele au inglaçiat.	<i>Non, non magnum frigus sunt hoc mors, ut invicti aqua in glaciem versi sint.</i>
Nu e cu p-actua fiend- qu' à fera era nor.	<i>Nun est possibilis, quando- quam heri vestri erat nubes.</i>
Quáte hore sent?	<i>Quanta est hora?</i>
Au battut, vel au fosi un ipta dicee.	<i>Sunt, vel sunt undeci- nas.</i>
Trei fertálie pe cincí. Uitate lá horar (M cii)	<i>Tres quadrantes ad quintas. Afficiat beroliginum.</i>
Merge pe nouc. Iadáta or si fielle.	<i>Feritur ad novum. Hic erit festa.</i>
Quum trece tempul! Si eu áspect.	<i>Quum trece tempul? Et ego morsus trahio, sacerdices est.</i>
E ámeadi.	

APATRAA VORBIRE IV. DIALOGUS.

Intra callatori in crisiua.

Quăte milluri sunt deaici pana in Bucuresti?

Treidicei si siepte.

Am facut doadieci si cinci de milluri; tatusi astazi n'om putere sajire acolos.

Bona e calica?

Nu prea.

Astă dără ne a căută, se ne abatem în crisiua cea mai aproape, și se noilem întrinșia.

Crisimăriule! putemne săbătă aici?

Vedeti bine Domnilor; veți găsi aici frumose căsi, lepedeao urăte, collaruri, manușterguri, perine, și tote, quăte sunt de lipă.

Arata ne dăr o kilică, și o casută.

Indată.

Inter itinerantes in divertisatio.

Quois millariilor distat hinc Bucurestium?

Triginta septem.

Confidimus rigenti quinque millaria; ruroru bedecce preventice non possumus.

Eftior cumula via?

Nor adeo.

Necesse est agitur, ut in proximam corporam diversemus, și statim permutemus.

Capse! possumus hic divortere?

Unique Domini; hic lumen patibul cubicula, munda huncantina, Iudicii novati, mirelita, pulsimaria, și omnia acceptaria.

Quendam ergo nobis aliquod cubiculum.

Hic.

Ce

Quid

Ce voinți, se ve ser-
bem pe cena?

Făceti o ţita de zâma,
apoii coceti puşintele
oua și frigeti un pui
de galina, de râță,
de curcă, de găină-
dec.

Dar pe langa frictura
ce vîță, lălăta, să
spargă?

Nă mica de aceste, ci
ne adă puşintel cu
rech.

Deacă n'ăti bagat ſor-
fișan în zâmaă acea
lăla, așcăi te o ţiti
facut eu petrinſeli.

Năveți vio radeicile?

Nu ; dar săvem une
prospăt, ſtruguri, și
prune, și perleci.

Dar de beuut ce ave-
ti?

Aveam vin, beuere, ro-
foll, și vinears.

Cu quăt e măsurăa de
beuere?

Aceastăa ſe ſch, qua e
eu cinci creciări.

Quid vobis, ut coquamus
pro cena?

Parate medicum jureculor,
dico coquite paeca ora.
Să frigire unuș gallum,
galine, anas, galli in-
dicci, anfrici. U.

E poter effici quid cul-
tur, laelucam, vel affe-
ragum?

Nraū horum, fid aliter cu-
bit medicus caudet.

Si non credimus hoc ju-
cundum crede, ſedem pra-
paraffini eam penitenti-
tur.

Nou habemus aliquem rafe-
num?

Nou; ſed habemus luxu-
rum recent, beuere, U
prune, U perfice.

E ad bibendum quid ba-
beit?

Habemus viatum, cervi ſau-
rofiliu, U cremeatum,
Quanti qđ măſura ave-
reſea?

Hoc ſchur, quid ſi quin-
que cruciferis.

Audi crismariule! nus' ar putere gallire un carauș se ne duca pana la Argiș?

Bă roemă acum au fost unul aici: vreti se 'l clam inlaontro?

Clama 'l.

Dea Dumne Dieu bine Domnilor!

Bene și venit hom de homenie.

Ce mi porunceti?

Quand ei poñire quâ tra Argiș?

Mane pana 'n dia, de voi capatâră homeni, se port.

Dora si Domniile voastre eti vrrete, se mergeti lá Argiș?

Vedi bene: quât ceri pentru un loc in căruța?

M'etă dă dicec porenci pe loc, si voi tie ne locurile celle mai bone.

Bă, ti om dă doi gálbeni, și, de tevei portă be-

*Audi capo! non pagin
interviri veller aliquis, ne
nisi vobis Argimus usque?*

*Plaus modo personis hoc
nun: vobis, ut illius
clamor iarr?*

Clama illuy.

*Deus Dominus Deus deos
+ Domini!*

*Bene venijti humane ho-
mo.*

Quid mibi mandatis?

*Quando resuchis Argim
verjet?*

*Cras sumunt manu, si inves-
tigero humines rebender,
vel persander.*

*Ferrasse etiam Dacianarum
nisi vestigia velletis nec Ar-
gia.*

*Uniquer: quassumus pacis pro-
mptu locu in rhabda?*

*Dabitis dromi fieruer pro
locu, & referentes loca
mullura.*

*Nisi, datumus tibi dona
Daciorum (Autcos), &
G*

bene, vrun mariesi pe
beuatura.

Sent indefullit.

Nocte bona, si vifuri
curate.

Hodigneſee in pace,
si auti uită āne ſculă
cu o jumătățe de ho-
ra mai înainte de ce
om pornire.

Voi deſceptă.

Criſimăriule! cu quăt
eti ſentem datori?

Cu doi Tălli.

Năi, ſi temani fana-
tăs.

Călă bona Domnilor
voiſte.

ſi bine te geſteri, numi
aberrante mariurom pro-
pam.

Sauv coſtum.

Bon-n' ſcollom, U ſtrada
caſta.

Requieſcas in paoi, U non
obligatoriu, nea exchare
medie hora priu, quam
preſejemur.

Excidele voi.

Caups! quanom năi de-
mure?

Dnes Taſeru.

Ea illor, U leue valoar.

Sauv aer Domnului-
bul refleti.

ACINCEA VORBIRE

*Un nermernic iñtreabă
de loiu cetătiu uade
ſede cutăre,*

Seu Domniea taa Ro-
maneſee?
Seiu, quaci? ſau do-
ra ai àvere ceva dea-
mi poruncire?

Nu

V. DIALOGUS.

Peregrinus ſcifeſtitatur
a cive, ubi habi-
tet N.

Callime Domnulio Taa
Daco-Romanuſ?
Seia, ceenr? am fartiſſe
tabere aliquid multu mea-
duliu?

Nu

Nu sînt dedat à poruncire unui hom de homenie, quum esti Domnica taa, pentru a ea nu-i poruncese, ci te rog.

Hom bon! cu curențele aceste me ruini; plăcăti amî poruncire.

Nu cunoști pe cutare?

Bâ, cunoșc.

Rogute, unde siede?

Nu depărte, pe ultimaa aceastaa.

Dute numai pe cărarea aceastaa, pana vezi dă de o căsă impisiritz, acollo siede.

De adrectaa, sau de sfîngaaa?

De adrectaa.

Forte multiameșc Domnieei tale.

Nu ești, pentru ce multiameți.

Audi Domnica taa! aici siede Eilelentiea Saa N.?

Aici; dar nu e acâsa.

Non sum aferens mandare domini baughe, nisi Dominus tuus, id est tu tibi mande, sed tu rego.

Bene domine! hic verbi me confundis; placeat tibi nesci mandare.

Non cognosisti talonem bene-
num?

Non tua est, cognosisti.
Rogo te, ubi habitas?

Non precul, in hac plati-
na.

Peregrinavimus per hanc si-
nitam, docere antages
douam aliquam păltam,
ibi habuimus.

A dexteritate, vel a finită
fieri?

A dixerit.
Habuimus gratias agere De-
ministratori tui.

Non est, cur gratias agemus.

Audi Dominus tuus! hic
habitas Excellentia Sua
N.?

Hic; sed non egi domi?

Quand l'âs putete ga-
fere acasa ?

Allora là sepe hore
anche à fi acasa; dár
mái bene ài facere,
de ài veni mane de
mineatia là oot, qua
stunei n'à fi cuprens.
Allá voi facere : re-
mani fanatòs.

Sierbul Domnicci tâle.

*Quando possum cum domi
invenire?*

*Hodie vesperi hora septi-
ma etiam erit domi; sed
melius faceres, si vnuers
etiam mane aliova, quis
mane non eris occupatus.*

*Se faciam: responde fer-
nus.*

Servus Domini caritatis mea.

